UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Københavns Universitet

Landbrugsbarometer 2014

Lind, Kim Martin Hjorth; Zobbe, Henrik

Publication date:
2014

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Lind, K. M. H., & Zobbe, H., (2014). *Landbrugsbarometer 2014*, Nr. 030.0001/13-5480, 48 s., IFRO Udredning Nr. 2014/17

Download date: 14. Oct. 2026

INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

IFRO Udredning

Landbrugsbarometer 2014

Kim Martin Lind
Henrik Zobbe

2014 / 17

IFRO Udredning 2014 / 17

Landbrugsbarometer 2014

Forfattere: Kim Martin Lind, Henrik Zobbe

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.
IFRO Udredning 2014/13, IFRO Udredning 2014/14, IFRO Udredning 2014/15 og IFRO Udredning 2014/16 er dele af og ligger som bilag til denne udredning.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

IFRO 2014
29. september 2014
Kim Martin Lind og Henrik Zobbe
Journal nr. 0001/13-5480

Landbrugsbarometer 2014

Baggrund
Med henblik på at give et grundlag for at vurdere dansk landbrugs evne til at operere inden for de på et givet tidspunkt gældende økonomiske konjunkturer og politiske rammevilkår etableres en detaljeret og tilbagevendende analyse, der beskriver og sammenligner landbrugets udvikling og konkurrenceevne belyst via centrale parametre som bytteforhold, produktivitet, faktorpriser, indkomstforhold mv. Det foreliggende landbrugsbarometer for 2014 er et indledende arbejde, der vil blive udvidet og udviklet fremover.

Udgangspunktet
Dansk landbrug og fødevareerhverv er af stor betydning for dansk økonomi. Erhvervet er eksportorienteret og i global konkurrence. Konkurrencen om afsætning af fødevarer er betinget af rammevilkårene i de konkurrerende lande. Rammevilkårene for både danske og udenlandske konkurrenter ændres jævnligt med betydning for det indbyrdes konkurrenceforhold.

Danske landmænd afsætter produkterne på et stort verdensmarked og bliver dermed generelt pristagere og mængdetilpassere. De står på langt sigt over for et faldende sektorbytteforhold forstået på den måde, at priserne på deres produkter over tid falder relativt til priserne på produktionsfaktorerne jord, kapital og arbejdskraft, om end der på kort sigt kan være perioder med stigende bytteforhold. Fødevarer er nødvendighedsvarer og påvirkes derfor ikke nævneværdigt af indkomststigninger, hvorimod prisen på produktionsfaktorerne følger den generelle prisudvikling.

Den enkelte landmand må som konsekvens heraf løbende investere og strukturtilpasse til de aktuelle prisforhold for at opretholde en rimelig indkomst. Dette har til formål at øge produktiviteten, der afspejler, at landmanden implementerer ny teknologi og løbende forbedrer udnyttelsen af denne, samt ved at produktionen udvides, så potentielle størrelsesøkonomiske fordele udnyttes.

Ydermere er landbruget underkastet en række mangeartede vilkår, rammevilkår, der er bestemmende for mulighederne for at udvide, tilpasse og omlægge produktionen og produktionsapparatet. Sådanne vilkår består både af mere eller mindre naturbestemte faktorer, som mængden af jord, arbejdskraft og råmaterialer, men også i høj grad af politisk bestemte forhold.

Forsat produktivitetsudfordringer i dansk landbrug
Indtil 2000 var danske landmænd relativt gode til at øge produktiviteten. Produktivitetsvæksten var stor nok til at opveje bytteforholdsforringelserne og var relativt større, end hvad der blev præsteret af andre landes landbrug, hvilket gavnede konkurrenceevnen. Set over perioden 1950-2000 har de årlige gennemsnitlige fald i sektorbytteforholdet været på omkring 2 procent. Modsvarende har

dansk landbrug i samme periode været i stand til at øge totalfaktorproduktiviteten med i gennemsnit 2 procent pr. år og har altså med andre ord formået at kompensere for det forringede bytteforhold ved at strukturtilpasse produktionen.

Siden 2000 er det gået dårligere med produktivitetsudviklingen. Udviklingen i totalfaktorproduktiviteten har ikke været stor nok til at kompensere for det faldende sektorbytteforhold. Konsekvensen har været en presset indtjening og forringet konkurrenceevne. Fra 2010 og frem stiger sektorbytteforholdet, samtidig med at totalfaktorproduktiviteten stiger. Det er naturligvis positivt for indtjeningen, men dækker over flere forhold. Forbedringerne i sektorbytteforholdet skyldes høje verdensmarkedspriser på råvaremarkederne. De historiske erfaringer viser, at denne kortsigtede udvikling ikke må forveksles med den langsigtede udvikling. Med hensyn til udviklingen i totalfaktorproduktivitet er de aktuelle stigninger ikke på niveau med den langsigtede udvikling med gennemsnitlige stigninger på 2 procent pr. år.

Sammenfattende må det vurderes, at der, på trods af at der lige nu er forbedringer i landbrugets indtjening, fortsat er store produktivitetsudfordringer i dansk landbrug, som skal løses på relativ kort tid, hvis erhvervet skal tilbage på et historisk niveau. Det er vigtigt, at landmændene individuelt benytter de nuværende stigende indtægter på enten investeringer til fremme af produktiviteten og/eller til at afdrage den mest presserende del af gælden.

Derudover kan vi konstatere, at dansk landbrug relativt set i forhold til EU-15 og EU-25 er kommet fornuftigt ud på bagsiden af den økonomiske krise.

Landbruget bidrager til den generelle beskæftigelse

Landbruget og fiskeriet bidrager i sig selv til indkomstskabelsen i samfundet. Erhvervene har imidlertid også en afledt aktivitetsskabende effekt, idet produktionen skaber grundlag for de erhverv, som forsyner primærerhvervene med input i form af halvfabrikata, og på tilsvarende vis genererer erhvervene også aktivitet i de erhverv, som aftager jordbrugs- og fiskeriprodukterne.

Afgrænsningen af det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks spiller en central rolle for de nedenstående resultater. I nærværende sammenhæng er der anlagt en marginal betragtning, dvs. forarbejdningssektorerne er afgrænset til de erhverv, hvor der er en snæver sammenhæng mellem primærjordbrugets leverance og erhvervets produktion – slagterier, mejerier og sukkerfabrikker. Jordbruget er imidlertid også leverandør til andre erhverv. Erhvervene leverer også til andre sektorer, men disse erhverv vil næppe blive berørt af en marginal ændring i leverancerne fra jordbruget, idet fx bryggerierne og oliemøllerne alternativt kan importere hhv. maltbyg og raps.

I 2012 var der 112.901 fuldtidsbeskæftigede i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks, hvoraf 52.253 blev beskæftigede i det primære jordbrug. Fra 2009-2012 er der et fald på knap 3.000 fuldtidsbeskæftigede i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks fra 115.856 til 112.901. Dette fald skyldes hovedsageligt et fald i beskæftigelsen i primærerhvervet, hvor 55.413 var beskæftiget i 2009, men også et mindre fald i forarbejdningssektorerne.

Landbruget bidrog til den økonomiske vækst i perioden 2009-2012

Omvendt er der konstateret en betydelig stigning i bruttofaktorindkomsten (BFI) i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks i perioden 2009-2012. I 2009 udgjorde BFI 55.774 mio. kr., der i 2012 var steget med mere end 20 % til 68.438 mio. kr. Denne stigning er overvejende drevet af en substantiel stigning i BFI i primærerhvervet på mere end 80 % fra 20.292 mio. kr. i 2009 til 36.935

mio. kr. i 2012, der hovedsageligt skyldes stigende afsætningspriser i primærerhvervet. En anden måde at opgøre stigningen på er via værditilvækst pr. fuldtidsbeskæftiget. I 2009 var værditilvæksten på 481.408 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget stigende til 606.177 kr. i 2012 for hele komplekset. For det primære erhverv var værditilvæksten på 366.196 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget mod 706.849 kr. i 2012.

Udsigt til fald i indtjeningen for store plantebrug
De store plantebrug forudses på indeværende tidspunkt at opnå en nettoindtjening i 2014 på omkring 400.000 kr. i gennemsnit, hvilket er uændret i forhold til prognosen fra udgangen af 2013, men godt 450.000 kr. mindre end i 2013 og 2014. For plantebrugene er der således fortsat udsigt til en lav indtjening i 2014, om end væsentligt højere end i kriseårene 2008-2010, hvor den gennemsnitlige nettoindtjening varierede fra minus 445.000 kr. til plus 32.000 kr.

Udsigt til stigning i indtjeningen for store malkekvægbrug
I 2013 steg malkekvægbrugenes nettoindtjening markant efter at have ligget på et lavt niveau i 2011 og 2012 og et endnu lavere niveau i årene 2008-10. På indeværende tidspunkt vurderes de store malkekvægbrug at opnå en nettoindtjening i 2014 på omkring 1.200.000 kr. i gennemsnit, hvilket er næsten uændret i forhold til prognosen, men 450.000 kr. mere end i 2013 og langt mere end årene 2008-12, hvor den gennemsnitlige nettoindtjening varierede fra minus 761.000 kr. til plus 7.000 kr. pr. bedrift. For malkekvægbrugenes vedkommende er der således fortsat udsigt til en historisk høj nettoindtjening i 2014.

Udsigt til stigning i indtjeningen for store svinebrug
Nettoindtjening i svinebrugene præges ofte af store udsving over tid. På nuværende tidspunkt forventes en nettoindtjening i de store svinebrug i 2014 på omkring 1.200.000 kr. i gennemsnit. Det er 640.000 kr. mindre end forventet i prognosen, men noget mere end i 2013 og 2012 og langt mere end i årene 2008-11. For de store svinebrug er der trods den store nedjustering fortsat udsigt til en relativt høj nettoindtjening i 2014.

Nedjusteringen af svinebrugenes nettoindtjening skyldes en betragtelig nedjustering af den forventede gennemsnitlige afregningspris for slagtesvin i 2014 i forhold til prognosen, hvis negative effekt kun delvis opvejes af gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktionen, af det større end tidligere forventede fald i prisen for fodermidler samt af den beskedne justering af den forventede rente.

Indtjeningen for de store brug ligger forsat på et beskedent niveau
Selv om de store landbrugs nettoindtjening befinder sig på et langt højere niveau end under krisen, ligger nettoindtjeningen i disse landbrug taget under ét på et beskedent niveau i betragtning af den store usikkerhed, der er knyttet til indtjeningen. Værd at bemærke er endvidere, at indtjeningen i de store landbrug gennem de seneste år ikke har været tilstrækkelig stor til, at de pågældende bedrifter har kunnet nedbringe gælden i nævneværdigt omfang, og at mange store landbrug – herunder især mange store kvæg- og svinebedrifter – fortsat har en stor gældsandel og hermed en lille egenkapitalandel.

Forsat fald i svineslagtningerne og vækst i eksporten af levende smågrise
Siden 2005 har den samlede svineproduktion – målt ved mængdeindeks – været præget af mindre udsving omkring et uændret niveau. Et fald i 2012 afløstes i 2013 af en mindre stigning, der vurderes at fortsætte i 2014. Væksten i 2013 og den forventede vækst i 2014 dækker over en

nedgang eller forventet nedgang i antal svin slagtet her i landet samt en vækst i det eksporterede antal svin. I de første 7 måneder af 2014 blev der eksporteret 6,47 mio. svin – fortrinsvis smågrise – mod 5,88 mio. i de samme måneder i 2013, svarende til en vækst på ikke mindre end 10 procent.

Forbedret konkurrenceevne i dansk smågriseproduktion
Samlet set tyder udviklingen i eksporten af levende svin og svinekød gennem de seneste 8-10 år på forbedringer af konkurrenceevnen for smågriseproduktionen samt på tab af konkurrenceevne for produktionen af slagtesvin. Derimod tyder udviklingen siden 2005 ikke umiddelbart på, at der siden da er sket yderligere udflytninger af den videre forædling af dansk svinekød til udlandet.

Bilag

Hansen, Jens (2014). Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014. IFRO Udredning 2014/14. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Hansen, Jens og Henrik Zobbe (2014). Dansk svineproduktion og slagteindustri – er der tegn på vækst? IFRO Udredning 2014/13. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Jacobsen, Lars-Bo (2014). Det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks, 2009-2012. IFRO Udredning 2014/16. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Zobbe, Henrik (2014). Dansk landbrugs produktivitet og konkurrenceevne. IFRO Udredning 2014/15. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

IFRO Udredning

Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Jens Hansen

2014 / 14

IFRO Udredning 2014 / 14

Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Forfatter: Jens Hansen

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi 17-09-2014
Jens Hansen Journal nr. 0001/13-5480

Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014

Da priserne på landbrugsprodukter og fodermidler ofte præges af betydelige mere eller mindre uforudsigelige svingninger fra år til år, og da det ligeledes er vanskelig at forudsige høstudbyttet og renten, er forudsigelse af landbrugenes indtjening behæftet med betydelig usikkerhed. Efter anmodning fra Fødevareministeriet foretages på denne baggrund en opdatering af instituttets prognose fra udgangen af 2013 over indtjeningen i kalenderåret 2014 for plante-, kvæg- og svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover.

Om de landbrugsregnskaber, der danner grundlag for prognosen og opdateringen, skal indledningsvis bemærkes, at den bedriftsinterne omsætning af korn og grovfoder – dvs. korn og grovfoder, der produceres og anvendes som foder eller udsæd i samme landbrug – indgår såvel i bedriftens bruttoudbytte (produktionsværdi) som i bedriftens driftsomkostninger. I modsætning til regnskaberne er konjunkturgevinster på besætninger og beholdninger af planteprodukter derimod ikke medtaget i bruttoudbyttet og derfor heller ikke i nettoindtjeningen – hverken i den oprindelige prognose eller i nærværende opdatering.

Blandt de hoved- og nøgletal, der anvendes i regnskaberne, fokuseres i det følgende på bedriftens nettoindtjening eller mere præcist – bedriftens resultat efter finansielle poster. Nettoindtjeningen er det beløb, der er tilbage til aflønning af brugerfamilien for dens arbejde i bedriften samt til forrentning egenkapitalen.

Udvalgte oplysninger om de store plante-, kvæg- og svinebrug er vist i tabel 1-3. Disse tabeller er hentet fra ”Landbrugets økonomi 2013”, kapitel 1. For årene 2008-12 er det regnskabstal, mens det for 2013 og 2014 er prognoser (fremskrivninger) foretaget med udgangspunkt i regnskabsdata for 2012.

Plantebrug

De store plantebrug forudses på indeværende tidspunkt at opnå en nettoindtjening i 2014 på omkring 400.000 kr. i gennemsnit, hvilket er uændret i forhold til prognosen fra udgangen af 2013, men godt 450.000 kr. mindre end i 2013 og 2014 (se tabel 1). For plantebrugene er der således fortsat udsigt til en lav indtjening i 2014, om end væsentligt højere end i kriseårene 2008-2010, hvor den gennemsnitlige nettoindtjening varierede fra minus 445.000 kr. til plus 32.000 kr.

Set i forhold til prognosen fra udgangen af 2013 er nettoindtjeningen i 2014 i de fleste landbrug – uanset bedriftens størrelse og produktionens sammensætning – positivt påvirket af følgende forhold.

- et forventet lidt større høstudbytte af de fleste afgrøder end det i prognosen forudsatte normale høstudbytte,
- færre omkostninger til omsåning af vinterafgrøder end forudsat som følge af en mild vinter i 2013/14 og hermed god overvintring af vinterafgrøderne,
- færre omkostninger i forbindelse med høst og tørring af korn, raps og frøafgrøder end forudsat som følge af tørt vejr gennem det meste af høstperioden samt
- et lille fald i renten på lån i penge- og realkreditinstitutter i løbet af 2014 mod en forventet lille stigning.

Priserne på korn samt på de fleste andre salgsafgrøder forventes på indeværende tidspunkt at blive lavere i 2014 end forudset i prognosen, selv om der i prognosen var forventninger om betydelige prisfald. For plantebrugenes vedkommende opvejes effekten af denne nedjustering af de forventede produktpriser nogenlunde af ovennævnte gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktionen samt af den nævnte nedjustering af den forventede rente. Nettoindtjeningen forventes derfor fortsat at blive i størrelsesordenen 400.000 kr. pr. bedrift.

Tabel 1. Hovedtal for plantebrug med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
Produktionsværdi mv.[1,2]	4.470	4.418	4.545	5.644	6.361	6.624	6.451
Produktionsafhængige driftstilskud	78	71	57	113	24	25	25
Driftsomkostninger[2]	3.641	3.743	4.050	4.522	4.785	5.117	5.341
Resultat af primær drift	**908**	**746**	**552**	**1.236**	**1.600**	**1.532**	**1.136**
Generelle driftstilskud	754	782	884	812	955	984	1.044
Forpagtningsafgift	628	670	825	726	837	886	942
Ordinære renteudgifter, netto	1.103	937	602	838	759	760	834
Realiseret nettotab fra finansielle instrumenter	376	-111	380	243	102	-	-
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	**-445**	**32**	**-372**	**241**	**858**	**870**	**404**
Arbejdsvederlag til brugerfamilien[3]	428	444	394	409	397	403	409
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	**-872**	**-413**	**-766**	**-168**	**460**	**468**	**-5**
Forrentning af jordbrugskapital i selveje, pct.	**1,7**	**0,7**	**0,4**	**1,8**	**2,6**	**2,4**	**1,5**
- Øvre tertil	4,6	2,9	2,0	4,1	5,1		
- Nedre tertil	-2,2	-1,8	-1,9	-0,4	0,3		
Antal bedrifter	1.158	1.031	846	900	984	930	883
Jordbrugsareal, ultimo, ha	327	347	407	368	391	413	437
Heraf i selveje, ha	185	209	227	212	226	238	251
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	3,47	3,59	3,62	3,50	3,57	3,63	3,70

1. *Produktionsværdien* omfatter ikke nominelle kapitalgevinster (konjunkturgevinster) på lagerbeholdninger og besætninger.

2. *Produktionsværdien* og *driftsomkostningerne* er inklusiv bedriftens interne omsætning af korn og grovfoder.

3. Beregnet på grundlag af arbejdstidsforbruget og overenskomstmæssig timeløn inklusiv tillæg for ansatte i landbruget.

Kilde: Landbrugets økonomi, 2013, kapitel 1. IFRO.

Det skal bemærkes, at forventningen til plantebrugenes indtjening i 2014 fortsat er behæftet med betydelig usikkerhed, hvilket bl.a. skyldes usikkerhed om udviklingen i priserne på korn og visse andre salgsafgrøder i den resterende del af indeværende år. Medvirkende til usikkerheden er også, at der ikke foreligger oplysninger om, i hvilket omfang landmændene har solgt korn og raps før høsten var i hus og endog før afgrøden blev sået til de på disse tidspunkter højere priser end her efter høsten.

Malkekvægbrug

I 2013 steg malkekvægbrugenes nettoindtjening markant efter at have ligget på et lavt niveau i 2011 og 2012 og et endnu lavere niveau i årene 2008-10. På indeværende tidspunkt vurderes de store malkekvægbrug at opnå en nettoindtjening i 2014 på omkring 1.200.000 kr. i gennemsnit, hvilket er næsten uændret i forhold til prognosen, men 450.000 kr. mere end i 2013 og langt mere end årene 2008-12, hvor den gennemsnitlige nettoindtjening varierede fra minus 761.000 kr. til plus 7.000 kr. pr. bedrift. For malkekvægbrugenes vedkommende er der således fortsat udsigt til en historisk høj nettoindtjening i 2014.

I forhold til prognosen er malkekvægbrugenes forventede nettoindtjening i 2014 positivt påvirket af følgende forhold

- ovennævnte gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktion,
- ovennævnte justering af den forventede rente,
- nedjustering af de forventede priser på fodermidler

I negativ retning trækker derimod

- en mindre nedjustering af den forventede stigning i prisen på mælk,
- ovennævnte nedjustering af de forventede priser på planteprodukter,
- en uventet stor superafgift som følge af overskridelse af landekvoten for mælk (se boks 1).

Tabel 2. Hovedtal for konventionelle malkekvægbedrifter med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
Produktionsværdi mv.[1,2]	5.493	5.057	5.786	6.338	6.885	8.110	8.923
Produktionsafhængige driftstilskud	20	21	24	21	10	11	12
Driftsomkostninger[2]	4.763	5.063	5.288	5.707	6.263	6.816	7.103
Resultat af primær drift	**749**	**15**	**521**	**652**	**632**	**1.304**	**1.832**
Generelle driftstilskud	540	580	573	522	586	606	644
Forpagtningsafgift	202	207	223	201	253	272	295
Ordinære renteudgifter, netto	1.080	1.144	801	847	874	888	994
Realiseret nettotab fra finansielle instrumenter	475	6	409	119	105	-	-
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	**-468**	**-761**	**-339**	**7**	**-13**	**751**	**1.188**
Arbejdsvederlag til brugerfamilien[3]	489	505	503	494	525	532	540
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	**-958**	**-1.266**	**-842**	**-486**	**-538**	**219**	**648**
Forrentning af jordbrugskapital i selveje, pct.	**2,5**	**-0,3**	**1**	**1,4**	**1,3**	**3,3**	**4,6**
- Øvre tertil	5,0	1,3	2,8	3,3	3,1		
- Nedre tertil	-0,6	-2,5	-1,0	-0,5	-1,0		
Antal bedrifter	2.706	2.431	2.362	2.133	2.329	2.188	2.038
Jordbrugsareal, ultimo, ha	151	168	170	150	169	179	191
Heraf i selveje, ha	112	125	123	111	120	127	135
Antal malkekøer, ultimo	159	180	183	182	203	217	233
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	3,34	3,56	3,52	3,44	3,73	3,85	3,98

Anm. Noter og kilde, se tabel 1.

Selv om de store malkekvægbrug har en betydelig planteproduktion – fortrinsvis grovfoder, men også korn – er disse bedrifters omkostninger til foder, inklusive egen produktion, væsentlig større end værdien af deres planteproduktion. Lavere priser planteprodukter, inklusive fodermidler, har derfor umiddelbart en positiv effekt på indtjeningen. Såfremt de globale priser på planteprodukter og fodermidler forbliver på et lavt niveau i flere år, må man imidlertid forvente, at prisen på husdyrprodukter – herunder prisen på mælk og slagtekvæg – trækkes med ned, hvorfor økonomien i selve kvægholdet næppe forbedres på længere sigt af lave priser på planteprodukter, mens økonomien i disse bedrifters planteproduktion forringes. På langt sigt vurderes det derfor at være en økonomisk fordel for kvægbrugene med høje priser på planteprodukter.

Svinebrug

Nettoindtjening i svinebrugene præges ofte af store udsving over tid. På nuværende tidspunkt forventes de store svinebrug at opnå en nettoindtjening på omkring 1.200.000 kr. i gennemsnit i 2014. Det er 640.000 kr. mindre end forventet i prognosen, men noget mere end i 2013 og 2012 og langt mere end i årene 2008-11, jf. tabel 3. For de store svinebrug er der trods den store nedjustering fortsat udsigt til en relativ høj nettoindtjening i 2014.

Nedjusteringen af svinebrugenes nettoindtjening skyldes en betragtelig nedjustering af den forventede gennemsnitlige afregningspris for slagtesvin i 2014 i forhold til prognosen. Den negative effekt heraf opvejes kun delvis af de nævnte gunstige vejrmæssige forhold for planteproduktionen, af det større end tidligere forventede fald i prisen for fodermidler samt af den beskedne justering af den forventede rente.

Tabel 3. Hovedtal for svinebedrifter med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
Produktionsværdi mv.[1,2]	8.041	7.939	8.648	10.269	11.935	12.827	13.682
Produktionsafhængige driftstilskud	11	11	7	9	6	6	6
Driftsomkostninger[2]	8.211	7.531	7.853	9.441	10.180	10.969	10.825
Resultat af primær drift	**-159**	**419**	**803**	**837**	**1.761**	**1.863**	**2.863**
Generelle driftstilskud	479	482	475	475	429	435	452
Forpagtningsafgift	422	415	412	394	407	424	444
Ordinære renteudgifter, netto	1.597	1.454	944	1.029	943	938	1.030
Realiseret nettotab fra finansielle instrumenter	663	25	485	196	82	-	-
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	**-2.361**	**-993**	**-563**	**-307**	**758**	**936**	**1.840**
Arbejdsvederlag til brugerfamilien[3]	430	444	450	440	440	445	451
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	**-2.790**	**-1.437**	**-1.013**	**-746**	**318**	**491**	**1.389**
Forrentning af jordbrugskapital i selveje, pct.	-1,6	0,1	0,9	1,1	3,3	3,5	5,7
- Øvre tertil	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
- Nedre tertil	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Antal bedrifter	2.583	2.411	2.438	2.217	2.113	2.081	2.035
Jordbrugsareal, ultimo, ha	214	220	219	217	197	205	214
Heraf i selveje, ha	144	150	153	153	140	146	152
Antal svin, ultimo	4.261	4.477	4.786	5.075	5.370	5.667	5.978
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	4,54	4,64	4,65	4,71	4,80	4,92	5,05

Anm. Noter og kilde, se tabel 1.

For svinebrug gælder – ligesom for malkekvægbrugene – at omkostningen til foder er væsentlig større end værdien af planteproduktion. For svinebrugene har et fald i prisen på planteprodukter derfor også en umiddelbart positiv effekt på indtjening, mens effekten på længere sigt må påregnes at blive negativ.

Renten

I prognosen fra udgangen af 2013 forudsattes landbrugets renteudgifter – udtryk i pct. af gælden – at stige en smule i 2014 i forhold til 2013. Imidlertid er renten på lån i penge- og realkreditinstitutter faldet – om en kun lidt – i året løb. På denne baggrund forventes landbrugets renteudgifter – udtrykt i pct. af gælden – på nuværende tidspunkt at blive lidt mindre i 2014 end tidligere forventet. Nedjusteringen af de forventede renteudgifter i 2014 begrænses dog af, at en stor del af landbrugets lån består af rentetilpasningslån med tilpasning af renten ultimo året. Det betyder, at effekten på nettoindtjening af faldet i markedsrenten først viser sig fuldt ud i 2015, og kun under forudsætning af, at markedsrenten forblive på det aktuelle særdeles lave niveau frem til december, hvor tilpasningen af renten oftest sker for lån med årlig rentetilpasning.

Afsluttende bemærkninger

Selv om de store landbrugs nettoindtjening befinder sig på et langt højere niveau end under krisen, ligger nettoindtjeningen i disse landbrug taget under ét på beskedent niveau i betragtning af den store usikkerhed, der er knyttet til indtjeningen. Den store usikkerhed fremgår tydeligt af de senere års voldsomme udsving i nettoindtjeningen, jf. tabel 1-3.

Værd at bemærke er endvidere, at indtjeningen i de store landbrug gennem de seneste år ikke har været tilstrækkelig stor til, at de pågældende bedrifter har kunnet nedbringe gælden i nævneværdigt omfang, og at mange store landbrug – herunder især mange store kvæg- og svinebedrifter – fortsat har en stor gældsandel og hermed en lille egenkapitalandel.

Konklusionen er derfor, at en del store landbrugsbedrifter fortsat er økonomisk sårbare, og at de pågældende landmænd derfor kan blive tvunget ud af erhvervet, hvis sektorbytteforholdet – dvs. forholdet mellem produkt- og faktorpriserne – i en årrække falder væsentlig mere end 1,5-2,0 pct. svarende til væksten i totalproduktiviteten og/eller hvis renten stiger til et mere normalt niveau. For tiden ser det dog ud til, at renten forbliver på et historisk lavt niveau et stykke tid endnu, hvilket er positivt især for de højt gældsatte bedrifter. Derimod er risiko større for, at landbrugets bytteforhold falder betragteligt i de kommende år. De globale priser på korn er således faldet markant i 2013 og 2014, og da kornet indtager en dominerende rolle i den globale landbrugsproduktion er der risiko for, at priserne såvel på andre planteprodukter som på husdyrprodukter trækkes med, såfremt prisen på korn forbliver på et lavt niveau.

Boks 1. Afgiften på mælk

Den danske mælkekvote blev overskredet med 101,3 mio. kg i kvoteåret 1.04.2013 til 31.03.14. Overskridelsen, der er den største siden kvoteordningen blev indført i 1984, svarer til 2,09 pct. af landekvoten.

Ved kvoteoverskridelse pålægges danske mælkeproducenter en afgift – kaldet superafgiften – på ca. 2,07 kr. pr. kg mælk, hvormed landekvoten overskrides, hvilket med overskridelsen på de 101,3 mio. kg blev til ca. 210 mio. kr.

Superafgiften betales af mælkeproducenter, der overskrider deres egen kvote med en nærmere bestemt procent, der varierer fra år til år. Størrelsen af den mulige afgiftsfrie kvoteoverskridelse afhænger dels af, hvor mange mælkeproducenter, der ikke udnytter deres kvote fuldt ud, og i hvilket omfang det er tilfældet, samt af hvor mange producenter der overskrider deres kvoter og i hvilket omfang.

I kvoteåret 2013/14 var denne mulige afgiftsfrie overskridelse af producentens egen kvote 2,62 pct., mens procenten varierede fra 5,79 og opefter i årene 2007/08 til 2012/13. I 2013/14 var der 1.908 producenter, der overskred deres kvote med mere end de nævnte 2,62 pct., og som derfor var afgiftspligtige (mælkeudvalgets foreløbige opgørelse). For disse producenter beløb afgiften sig således til ca. 110.000 kr. i gennemsnit (210 mio. kr. / 1.908 = 110.063), mens det i gennemsnit for alle 3.500 producenter med kvoter den 1. april 2013 beløb sig til 60.000 kr.

For de store malkekvægbrug er den gennemsnitlige afgift formodentligt noget større end ovennævnte 60.000 kr. Antages afgiften at være proportional med størrelsen af kobesætningen kan afgiften opgøres til ca. 80.000 kr. i gennemsnit for alle store bedrifter malkekvægbedrifter.

Produktion af afgiftsbelagt mælk er som følge af afgiftens størrelse (2,07 kr. pr. kg) uden tvivl forbundet med betydelige tab. Den væsentligste forklaring produktion af afgiftsbelagt mælk er derfor usikkerheden om størrelsen af den afgiftsfrie overskridelse.

Hovedforklaringen på den store kvoteoverskridelse i kvoteåret 2013/14 er uden tvivl, at den afgiftsfrie kvoteoverskridelse var langt mindre i dette kvoteår end i de foregående mange kvoteår, samt at det først sent i kvoteåret var tydelige tegn på dette forhold.

INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

IFRO Udredning

Dansk svineproduktion og slagteriindustri – er der tegn på vækst?

Jens Hansen
Henrik Zobbe

2014 / 13

IFRO Udredning 2014 / 13

Dansk svineproduktion og slagteriindustri – er der tegn på vækst?

Forfattere: Jens Hansen, Henrik Zobbe

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi 24-09-2014
Jens Hansen og Henrik Zobbe Captianr. 0001/13- 5438

Dansk svineproduktion og slagteriindustri – er der tegn på vækst?

Den primære svineproduktion og slagteriindustrien har politisk bevågenhed af flere grunde – herunder dyrevelfærdsmæssige, miljømæssige samt ikke mindst beskæftigelsesmæssige. Siden 2005 har produktion af slagtesvin, antal svin slagtet her i landet samt beskæftigelsen på slagterierne været præget af en faldende tendens. Med henblik på at vurdere om nedgangen fortsætter eller afløses af stabilisering eller måske endog vækst i den nærmeste fremtid, gives i nærværende notat en oversigt over den seneste udvikling og den aktuelle situation. Udviklingen frem til 2011 samt baggrunden herfor er opsummeret i nedenstående boks 1, mens mere udførlige beskrivelser er givet i (Hansen, 2012), (Lind et al., 2012), (Lund et al., 2011) og (Lind et al., 2009).

Boks 1. Baggrunden for nedgangen i produktionen af slagtesvin

Mens produktionen af slagtesvin og antal svin slagtet her i landet har været præget af en faldende tendens siden 2005, var produktionen af smågrise præget af vækst frem til 2011 efterfulgt af beskedne fald i 2012 og 2013. Denne forskel mellem udviklingen i de to produktionsgrene, slagtesvin og smågrise, hænger sammen med en kraftig vækst i eksporten af levende smågrise fortrinsvis til Tyskland og Polen. Af den samlede produktion af smågrise på små 30 mio. stk. eksporteres omkring en tredjedel. De væsentligste årsager til væksten i eksporten af smågrise og hermed til forskellen mellem udviklingen i slagtesvine- og smågriseproduktionen er kort fortalt:

- At effektiviteten i dansk smågriseproduktion er væsentlig højere og omkostningerne derfor væsentlig lavere end i den tyske og polske smågriseproduktion. Trods betydelige transport- og veterinæromkostninger ved eksport af smågrisene er danske landmænd derfor i stand til at afsætte smågrise på det tyske og det polske marked i konkurrence med smågriseproducenterne i disse lande.

- At omkostningerne ved produktion af slagtesvin (eksklusive indkøb af smågrise) er betydelig lavere i Tyskland end i Danmark som følge af gunstigere lovbestemte vilkår for denne produktion i Tyskland end i Danmark. Dette betyder, at tyske slagtesvineproducenter kan betale en pris for danske smågrise, der ud over prisen på smågrisene i Danmark kan dække de omkostninger, der er forbundet med importen af grisene fra Danmark.

- At den polske produktion af smågrise er faldet markant gennem de seneste år med heraf følgende høje smågrisepriser på det polske marked og attraktive muligheder for dansk eksport af smågrise.

- At produktionen af slagtesvin belaster miljøet væsentlig mere end produktion af smågrise, og at miljømæssige restriktioner derfor er en større barriere for etablering af store produktionsanlæg til slagtesvin (fx med 2 mand beskæftiget i stalden) samt for udvidelse af eksisterende anlæg til denne størrelse end for etablering og udvidelser af tilsvarende anlæg til søer og smågrise.

1. Den primære svineproduktion

Produktionen af svin er – ligesom anden landbrugsproduktion – kun lidt konjunkturfølsom, hvilket bekræftes af udviklingen i svineproduktionen gennem de senere år. Trods særdeles ringe indtjening i årene 2008-11 og begrænsede investeringer i årene 2009-11 er den samlede svineproduktion inklusive eksporterede smågrise – målt ved mængdeindeks – forblevet på et uændret niveau siden 2005 – om end med mindre udsving fra år til år, jf. tabel 1. Et fald i 2012 afløstes i 2013 af en mindre stigning, der forventes at fortsætte i 2014.

Tabel 1. Udviklingen i produktion af svin målt dels ved mængdeindeks, dels ved antal svin slagtet her i landet og eksporteret som levende

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Januar-juli	
										2013	2014
Samlet produktion, mængdeindeks[1]	100,0	104,6	104,7	101,7	101,9	102,6	105,0	102,1	103,2	-	-
Slagtet her i landet, mio. stk.[2]	22,1	21,4	21,4	20,8	19,3	20,1	20,9	19,5	19,1	11,10	10,90
Eksporteret som levende, mio. stk.[3]	3,7	4,4	5,0	6,3	8,3	8,4	8,5	9,7	10,1	5,88	6,47
Produktion i alt, mio. stk.	**25,8**	**25,8**	**26,4**	**27,1**	**27,6**	**28,5**	**29,4**	**29,2**	**29,2**	**16,98**	**17,37**

Kilde: 1. Egen beregning, inklusive mængdebetingede besætningsforskydninger, foretaget på grundlag af Danmarks Statistik (a).
2. Danmarks Statistik (b)
3. Landbrug & Fødevarer (a og b)

Det samlede antal svin slagtet her i landet eller eksporteret som levende var præget af vækst frem til 2011, hvorefter antallet stabiliserede sig på et lidt lavere niveau i 2012 og i 2013, jf. tabel 1. I 2014 forventes en mindre vækst i det producerede antal svin, da bestanden af søer var lidt større i gennemsnit ved de hidtidige tællinger i indeværende år end ved de tilsvarende tællinger i 2013, jf. tabel 3, og da det producerede antal svin – ligesom i de foregående år – forventes at vokse lidt mere end bestanden af søer som følge af en forventet stigning i antal fravænnede grise pr. årsso. Forudsættes den gennemsnitlige bestand af søer for året 2014 at vokse med 1 pct. i forhold til 2013, og det fravænnede antal grise pr. årsso at stige med 2 pct. – hvilket forekommer realistisk – fås en vækst i det producerede antal smågrise på 3 pct.

Tabel 2. Udviklingen i bestanden af svin samt i besætningsstrukturen siden 2005

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Samlet svinebestand, mio. stk.[1]	12,9	13,4	13,7	12,5	12,4	12,3	12,4	12,3	12,2
Antal jordbrug med svin[2]	9.015	7.842	7.213	5.819	5.041	5.068	4.642	4.181	3.861
Do i % af samlet antal jordbrug[2]	17,4	16,5	16,2	13,4	12,2	12,0	11,4	10,5	9,9
Antal svin pr. bedrift med svin[2]	1.501	1.794	1.903	2.189	2.454	2.599	2.786	2.949	3.132

Kilde: 1. Beregnet som vægtet gennemsnit af bestanden primo følgende måneder: januar, april, juli, oktober og januar det følgende år ifølge Danmarks Statistik (c) med vægtene 0,125, 0,250, 0,250, 0,250 og 0,125.
2. Danmarks Statistik (d) samt egen beregning på grundlag heraf.

Fra 2005 til 2013 voksede det fravænnede antal grise pr. årsso fra 25,0 stk. til 30,0 stk., hvilket svarer til en årlig vækst på ca. 2,0 pct. (Videncenter for Svineproduktion, 2014)

I de første 7 måneder af 2014 blev der produceret lidt flere svin (inklusive eksport af levende svin) end i de samme måneder af 2013, jf. tabel 1, hvilket ligeledes taler for en beskeden vækst i det producerede antal i hele 2014 i forhold til 2013. Som det ses af

tabellen, dækker denne vækst i de første måneder af 2014 over et mindre fald i antal svin slagtet her i landet samt en relativt kraftig vækst i det eksporterede antal svin.

Tabel 3. Svinebestanden ved de hidtidige tællinger i 2014 og de tilsvarende tællinger i 2013

	Svinebestand, 1.000 stk.			Ændring i forhold til samme tid i 2013, pct.		
	1. januar 2014	1. april 2014	1. juli 2014	1. januar 2014	1. april 2014	1. juli 2014
Samlet antal	12.402	12.257	12.469	1,0	2,0	1,8
Heraf søer	1.037	1.026	1.043	0,9	-0,7	1,5
Sopolte	221	193	199	10,0	1,6	-0,5
Pattegrise ved søerne	2.569	2.551	2.595	1,7	1,2	4,2
Fravænnede svin under 50 kg	5.313	5.349	5.519	1,0	3,6	3,0
Slagtesvin, 50 kg og derover	3.244	3.119	3.095	0,0	0,8	-2,0
Avlsorner	11	12	12	0,0	9,1	9,1
Udsættersøer og orner til slagtning	7	5	6	-22,2	-28,6	-0,0

Kilde: Danmarks Statistik (c).

Mens svinebestanden var præget af en faldende tendens fra 2007 til 2013, jf. tabel 2, forventes en vækst i indeværende år på 1-2 pct. Således var den samlede svinebestand ved de tre hidtidige tællinger i 2014 henholdsvis 1,0 pct., 2,0 pct. og 1,8 pct. større end ved de tilsvarende tællinger i 2013, jf. tabel 3.

I EU-28 var der 0,6 pct. færre svin og 1,6 pct. færre søer (inklusive sopolte) ved årsskiftet 2013/14 end et år tidligere (EUROSTAT). Ifølge samme kilde voksede bestanden af svin i Danmark med 1,0 pct. og bestanden af søer med 2,4 pct. i det pågældende år. Disse forskelle tyder således på, at dansk svineproduktion (smågrise og slagtesvin under ét) har vundet markedsandele på det seneste i forhold til EU-landene under ét. Men som nævnt dækker denne vækst i dansk svineproduktion over en mindre nedgang i antal svin slagtet her i landet samt en markant vækst i eksporten af smågrise.

2. Indtjening og rentabilitet i svineproduktionen

Udviklingen i svineproduktionens omfang er af mange grunde vanskelig at forudsige – navnlig på længere sigt. Et fingerpeg om udviklingen på mellemlangt sigte kan dog fås ved at kaste et blik på regnskabstallene for større svinebrug – herunder især på disse bedrifters indtjening samt på deres investeringer i driftsmateriel (driftsbygninger, inventar og maskiner).

I "Regnskabsstatistik for jordbrug" er svinebrugene opdelt efter sammensætningen af svineproduktionen på følgende tre typer 1) sohold og smågrise, 2) slagtesvin samt 3) integreret produktion (både sohold og slagtesvin). I tabel 4 er der givet en oversigt over indtjeningen mv. i årene 2008-12 såvel i alle svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover som i disse store svinebrug opdelt på de nævnte typer.

Som vist i tabellen varierede de store svinebrugs nettoindtjening (resultat efter finansielle poster fra bedriften) – der er den rest, der er tilbage af bruttoindtjeningen til forrentning af

bedriftens egenkapital samt til aflønning af brugerfamilien for arbejdet i bedriften – fra minus 2.361.000 kr. til minus 307.000 kr. pr. bedrift i årene 2008-11. I 2012 steg nettoindtjeningen til 758.000 kr. pr. bedrift, og yderligere stigninger forventes både i 2013 og i 2014. I 2013 forudses de store svinebrug således at opnå en nettoindtjening i størrelsesordenen 940.000 kr. i gennemsnit og i 2014 i størrelsesordenen 1.200.000 kr. (Hansen, 2014b). Der er i dette skøn for 2014 taget højde for, at den forventede notering for slagtesvin i hele 2014 er nedjusteret fra 11,56 kr. pr. kg ved året begyndelse til 10,47 kr. pr. kg her i sensommeren, jf. Landbrug & Fødevarer (d).

Tabel 4. Udvalgte oplysninger om svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover opdelt efter svineproduktionens fordeling på smågrise og slagtesvin

	2008	2009	2010	2011	2012	2008-12
Alle svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover						
Antal bedrifter	2.583	2.411	2.438	2.217	2.113	-
Resultat efter finansielle poster, 1.000 kr. pr. bedrift	-2.361	-993	-563	-307	758	-693
Forrentning, pct.	-1,6	0,1	0,9	1,1	3,3	0,8
Bestand af søer og gylte, stk. pr. bedrift	382	411	420	450	458	-
Bestand af smågrise og andre svin, stk. pr. bedrift	3.834	4.018	4.270	4.642	4.817	-
Antal dyreenheder pr. bedrift	309	326	330	369	378	-
Jordbrugsareal, pågældende sommer, ha pr. bedrift	214	219	219	216	194	-
Antal dyreenheder pr. ha	1,45	1,49	1,51	1,70	1,95	
Fortrinsvis sohold og smågrise						
Antal bedrifter	1.101	1.040	1.045	918	848	-
Resultat efter finansielle poster, 1.000 kr. pr. bedrift	-2.766	-884	-621	-505	795	-796
Forrentning, pct.	-2,4	0,3	0,8	0,7	3,8	0,7
Bestand af søer og gylte, stk. pr. bedrift	635	686	703	739	793	-
Bestand af smågrise og andre svin, stk. pr. bedrift	4.142	4.392	4.628	4.853	5.009	-
Antal dyreenheder pr. bedrift	293	312	305	313	321	-
Jordbrugsareal, pågældende sommer, ha pr. bedrift	174	181	179	168	131	-
Antal dyreenheder pr. ha	1,68	1,72	1,71	1,86	2,44	
Fortrinsvis slagtesvin						
Antal bedrifter	783	749	800	769	778	-
Resultat efter finansielle poster pr. bedrift	-1.806	-984	-441	-104	749	-517
Forrentning, pct.	-0,7	-0,2	1,0	1,3	3,0	0,9
Bestand af søer og gylte, stk. pr. bedrift	37	42	62	102	96	
Bestand af smågrise og andre svin, stk. pr. bedrift	3.247	3.236	3.692	4.142	4.517	
Samlet svinebestand, dyreenheder pr. bedrift	309	321	347	399	430	
Jordbrugsareal, pågældende sommer, ha pr. bedrift	245	252	243	232	221	
Antal dyreenheder pr. ha	1,26	1,28	1,43	1,72	1,95	
Såvel sohold og smågrise som slagtesvin						
Antal bedrifter	700	622	593	530	487	
Resultat efter finansielle poster, 1.000 kr. pr. bedrift	-2.343	-1.186	-627	-257	679	-747
Forrentning, pct.	-1,3	0,0	0,9	1,3	3,0	0,8
Bestand af søer og gylte, stk. pr. bedrift	372	395	405	452	450	-
Bestand af smågrise og andre svin, stk. pr. bedrift	4.004	4.337	4.416	5.004	4.966	-
Samlet svinebestand, dyreenheder pr. bedrift	334	355	353	422	395	-
Jordbrugsareal, pågældende sommer, ha pr. bedrift	240	244	257	278	262	-
Antal dyreenheder pr. ha	1,39	1,46	1,37	1,52	1,51	

Kilde: Danmarks Statistik (e)

Nedjusteringen af noteringen for slagtesvin i 2014 skyldes, at Rusland lukkede for importen af svin og svinekød fra EU i slutningen af januar efter udbrud af afrikansk svinepest i

vildsvin i Litauen, hvilket har haft – og fortsat har – en kraftig negativ effekt på prisen for slagtesvin. Importforbuddets negative påvirkning af noteringen er dog delvis opvejet af, at antallet af svin slagtet i EU i indeværende år hidtil har været lidt mindre end i de samme måneder i 2013, og at vejrforholdene har været bedre hidtil i 2014 end i 2013, hvilket har stimuleret efterspørgslen efter grill-produkter. Endvidere er produktionen af svin i Nordamerika negativt påvirket af svinesygdommen PEDV (Porcine Epidemic Diarrhea Virus). (Landbrug & Fødevarer, c). I de angrebne besætninger medfører denne virussygdom stor dødelighed blandt pattegrisene.

Udviklingen i forrentningen af jordbrugskapitalen præges af samme tendens som nettoindtjeningen. I årene 2008-2011 lå forrentningen på et meget lavt niveau, mens forrentningen var – eller forventes at blive – højere i årene 2012-14.

De fleste store svinebrug har – udover produktionen af svin – en betydelig planteproduktion – fortrinsvis korn – hvorfor svinebrugenes indtjening og rentabilitet også afhænger af planteproduktionen. Allerede indtrufne og forventede forbedringer af nettoindtjeningen i årene 2012-14 skyldes dog for langt størstedelens vedkommende forbedringer af økonomien i svineproduktionen.

Trods betydelig planteproduktion overstiger de store svinebrugs omkostninger til foder værdien af deres planteproduktion. I gennemsnit for årene 2008-12 udgjorde omkostningen til foder 3,8 mio. kr. pr. bedrift, mens bruttoudbyttet fra planteavl, ekskl. konjunktur-gevinster (dvs. prisbetingede ændringer i værdien af beholdninger), beløb sig til 1,6 mio. kr. pr. bedrift, jf. Danmark Statistik (e).

På kort sigt, hvor høje priser på planteprodukter og hermed høje priser på foder almindeligvis ikke afspejler sig i høje priser på svin, påvirker høje priser på planteprodukter derfor svinebrugenes indtjening og rentabilitet negativt, mens lave priser på planteprodukter og foder omvendt har en positiv effekt.

På længere sigt, hvor ændringer i priserne på planteprodukter oftest fører til ændringer i prisen for svin, har høje (lave) priser på planteprodukter derimod en betydelig positiv (negativ) effekt på svinebrugenes økonomi.

Betragtes årene 2008-12 under ét varierede de store svinebrugs forrentning af egne (ikke-forpagtede) jordbrugsaktiver afhængig af svineproduktionens fordeling på smågrise og slagtesvin fra 0,7 pct. og 0,9 pct. jf. tabel 4. Denne ganske lille forskel i kapitalafkastet kan selvsagt ikke forklare, hvorfor produktionen af slagtesvin er faldet siden 2005, mens produktionen af smågrise voksede frem til 2011. Denne manglende sammenhæng ændrer dog ikke ved, at kapitalafkastet givetvis påvirker landmændenes valg mellem smågrise- og slagtesvineproduktion, men viser blot, at andre forhold også spiller en betydelig rolle. Sagt med andre ord er der næppe tvivl om, at forbedringer af lønsomheden i slagtesvine-

produktionen i forhold til smågriseproduktionen vil bidrage til at ændre produktionen i retning af relativt flere slagtesvin og relativt færre smågrise.

Forholdet mellem lønsomheden i slagtesvine- og smågriseproduktionen afhænger i høj grad af afregningen af slagtesvin i Danmark i forhold til afregningen i Tyskland og Polen. Jo højere afregningen er her i landet i forhold til afregningen i Tyskland og Polen, desto sværere har slagtesvineproducenterne i disse lande ved at presse prisen på danske smågrise så højt op, at produktionen af slagtesvin bliver urentabel. Hvis målet er at fastholde eller forøge produktionen af slagtesvin og antallet af svineslagtninger her i landet med henblik på at formindske nedgangen i beskæftigelsen på slagterierne, er det derfor af væsentlig betydning, at danske slagterier kan betale en pris for slagtesvin på niveau med – eller endnu bedre over – den tyske og den polske. Slagteriernes muligheder herfor afhænger – udover af det generelle løn- om omkostningsniveau her i landet – bl.a. af de lovgivningsmæssige rammevilkår for slagterierne i form af afgifter på vand og el og udgifter til veterinærkontrol. Set fra et samfundsøkonomisk perspektiv er det dog problematisk at begunstige slagterisektoren i forhold til andre erhvervssektorer. Og opretholdelse af en høj veterinærstandard er ligeledes vigtig, da det muliggør afsætning af svinekød på visse lukrative markeder.

Mens afregningen af slagtesvin var væsentligt lavere i Danmark end i Tyskland i årene 2006-09, har den danske afregning siden da været på niveau med den tyske, jf. tabel 5. Dette gælder også i de første 37 uger af indeværende år. I de senere år er væksten i eksporten af smågrise til Tyskland da også forblevet på et nogenlunde uændret niveau – om end med udsving fra år til år. Den fortsatte vækst i eksporten af smågrise skyldes hovedsagelig en kraftig vækst i eksporten til Polen.

Tabel 5. Korrigerede, gennemsnitlige afregningspriser for slagtesvin i Danmark, Tyskland og Holland, kr. pr. kg

	Danmark	Tyskland	Holland
2006	9,77	10,47	9,83
2007	9,03	9,30	8,72
2008	9,81	10,88	10,39
2009	9,42	9,85	9,36
2010	9,90	9,79	9,50
2011	10,85	10,72	10,64
2012	12,05	12,16	12,08
2013	12,17	12,23	12,15
2014 (første 37 uger)	11,47	11,57	11,49

Kilde: Landbrug & Fødevarer (e)

Som nævnt tyder meget på, at landmændenes valg mellem slagtesvine- og smågrise-produktion ikke udelukkende afhænger af lønsomheden i de to produktionsgrene, men også af andre forhold. I denne forbindelse er det nærliggende at pege på, at slagtesvin belaster miljøet væsentlig mere end smågrise, og at miljømæssige restriktioner derfor vurderes at være en større barriere for etablering af store produktionsanlæg til slagtesvin (fx med 2

mand beskæftiget i stalden) samt for udvidelse af eksisterende anlæg til denne størrelse end for etablering og udvidelse af tilsvarende store anlæg til søer og smågrise. (Hansen, 2012). Et spørgsmål er derfor, om de miljømæssige restriktioner på svineproduktionen kan lempes uden væsentlige negative konsekvenser for miljøet.

For at bevare en betydelig produktion af slagtesvin på længere sigt er det endvidere af betydning, at der fortsat satses på ændringer i selve produktionen, i produktionsanlæggene og i håndteringen af gødningen med henblik på at formindske de miljømæssige problemer, der i særlig grad er knyttet til denne produktionsgren.

I stort set alle landbrugsbedrifter vil indtjeningen blive negativt påvirket af reformen af den fælles landbrugspolitik, der indfaser gradvis fra 2015 til 2019. Den negative påvirkning skyldes dels en formindskelse af den samlede støtte til dansk landbrug, dels overflytning af midler fra Søjle 1 til Søjle 2, stigende fra 5 pct. i 2015 til 6 pct. i 2016 og 7 pct. herefter. Som følge af den delvise udjævning af enkeltbetalingen blandt danske jordbrugsbedrifter, er den negative påvirkning af svinebrugenes indtjening dog beskeden, hvorfor reformen næppe vil påvirke svineproduktionen i nævneværdigt omfang.

3. Investeringer i driftsmateriel

Landbrugets driftsmateriel (driftsbygninger, inventar og maskiner) er udsat for nedslidning og teknologisk forældelse. Staldbygninger og staldinventar antages almindeligvis at have en økonomisk levetid på henholdsvis 25 år og 12,5 år. Såfremt driftsmateriellet skal holdes intakt, og produktionen opretholdes på længere sigt, skal omkring 4 pct. af bygningsmassen og omkring 8 pct. af bygningsinventaret derfor udskiftes om året.

Mens svinebrugenes investeringer i driftsmateriel lå på et højt niveau i årene før krisen satte ind og i det første kriseår 2008, var disse investeringer lave i årene 2009-11, jf. tabel 6. Som vist i tabellen faldt de store svinebrugs investeringer i driftsmateriel ifølge regnskaberne fra et niveau på 171 pct. af de tilsvarende afskrivninger i 2008 til et niveau mellem 68-71 pct. i årene 2009-11. I 2012 var svinebrugenes investeringer på niveau med afskrivningerne. Af forskellige grunde skal disse investeringer ifølge regnskaberne dog højere op – formodentlig til et niveau omkring 25 pct. over afskrivningerne – før driftsmateriellet holdes intakt. (Hansen, 2014a, Bilag 1). Når det gælder omfanget af investeringerne i driftsmateriel – udtrykt i pct. af afskrivningerne – var der kun mindre forskelle mellem de tre typer svinebrug.

Som følge af nedslidningen af driftsmateriellet i årene 2009-12 er der uden tvivl opbygget et behov for udskiftning og renoveringer, hvilket – sammen med allerede indtrufne og forventede forbedringer af indtjeningen – taler for væsentlig større investeringer i 2013 og

2014 end i årene 2009-12. Landbrugets investeringer er – i modsætning til produktionen – meget konjunkturfølsomme.

Tabel 6. Investeringer i driftsbygninger, inventar og maskiner i årene 2008-12 i store svinebedrifter opdelt efter svineproduktionens fordeling på smågrise og slagtesvin

	2008	2009	2010	2011	2012
Alle svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover					
Investeringer, 1.000 kr. pr. bedrift	1.665	561	585	675	907
Investeringer i % af afskrivninger	171	70	68	71	98
Brugerens alder	45	44	47	47	49
Fortrinsvis sohold og smågrise					
Investeringer, 1.000 kr. pr. bedrift	1.634	707	589	625	965
Investeringer i % af afskrivninger	168	81	64	69	100
Brugerens alder	43	42	46	45	48
Fortrinsvis slagtesvin					
Investeringer, 1.000 kr. pr. bedrift	1.792	418	644	697	851
Investeringer i % af afskrivninger	191	60	82	80	102
Brugerens alder	46	44	48	48	50
Såvel sohold som slagtesvin					
Investeringer, 1.000 kr. pr. bedrift	1.574	489	498	731	895
Investeringer i % af afskrivninger	154	59	57	66	90
Brugerens alder	47	48	46	47	50

Kilde: Danmarks Statistik (e)

Når det gælder ønsker om og muligheder for at investere i bedriften, forekommer det nærliggende at opdele svineproducenterne i tre hovedgrupper. Én bestående af ældre producenter, en anden af yngre og midaldrende producenter med lav egenkapitalandel (høj gældsandel) og derfor relativ lav kreditværdighed og en tredje gruppe omfattende yngre og midaldrende producenter med en højere kreditværdighed.

Blandt de ældre svineproducenter forudses kun få at foretage omfattende investeringer i bedriften, da hovedparten af disse producenter givetvis påtænker at afhænde bedriften eller bortforpagte jorden inden for en kortere årrække, og da investeringer, der måtte blive foretaget, derfor skulle afskrives over få år. Til gruppen hører endvidere ældre svineproducenter, der påtænker at nedtrappe eller indstille svineproduktionen og fortsætte med planteproduktion. Kort sagt forventes ældre svineproducenter generelt kun at investere i bedriften i det omfang, det er nødvendigt for at opretholde produktionen på kort sigt.

Baggrunden for ovennævnte vurdering er, at strukturudviklingen forventes at fortsætte, og at de fleste svinebrug ejet af ældre producenter derfor forudses solgt inden for en kortere årrække med henblik på sammenlægning og samdrift, og at selv relativt nyt driftsmateriel i form af driftsbygninger og staldinventar derfor oftest vil have en lav handelsværdi. Da de fleste ældre svineproducenter har en relativt lille gæld, er manglende finansierings-muligheder ikke er den primære årsag til det forventede lave investeringsomfang.

Til belysning af den hastighed, hvormed strukturudviklingen forløber, kan nævnes, at antallet af jordbrug med svin faldt fra ca. 9.000 i 2005 til ca. 3.860 i 2013, jf. tabel 2, mens andelen af jordbrugene med svin faldt fra 17,4 pct. til 9,9 pct. Hvis denne udvikling fortsætter med samme hastighed de kommende år, vil relativt mange landbrug med svin indstille svineproduktionen i løbet af få år.

Det markante fald i antal jordbrug med svin har sammen med den moderate nedgang i svinebestanden ført til en vækst i svineholdets størrelse i bedrifter med svin. I 2013 var der 3.132 svin i gennemsnit pr. bedrift med svin mod 1.501 stk. i 2005 – mere end en fordobling på blot 8 år.

For svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover gælder det ligeledes, at antallet falder, mens størrelsen vokser, jf. tabel 4. Den væsentligste baggrund for væksten i størrelsen af svinebrugene er uden tvivl størrelsesøkonomiske fordele. Omfanget af stordriftsfordelene er belyst i tabel 7 ved forrentning af egne (ikke-forpagtede) jordbrugsaktiver i gennemsnit for årene 2008-12 for svinebrug opdelt efter fordelingen af svineproduktionen på smågrise og slagtesvin samt efter bedriftsstørrelsen målt ved antal af helårsarbejdere.

Tabel 7. Forrentning af egne (ikke-forpagtede) jordbrugsaktiver i svinebedrifter opdelt efter svineproduktionens fordeling på smågrise og slagtesvin samt efter størrelsen af bedriften målt ved antal helårsarbejdere, gennemsnit for årene 2008-12

	Antal helårsarbejdere, inkl. brugerfamiliens arbejde					Alle svinebedrifter
	Under 1	1-2	2-3	3-5	5 og derover	
Alle svinebrug	-2,9	-0,7	-0,1	0,4	1,2	0,5
Fortrinsvis sohold og smågrise	-4,1	-3,0	-0,6	0	1,1	0,6
Fortrinsvis slagtesvin	-2,9	-0,5	0,6	0,8	1,3	0,3
Såvel sohold og smågrise som slagtesvin	-4,6	-1,2	-0,8	0,5	1,4	0,6
De pågældende svinebrugs andele af den samlede svinebestand i 2012, pct.	1,0	11,2	12,6	29,8	40,0	94,6

Kilde: Danmarks Statistik (e)

Den anden gruppe består som nævnt af yngre og midaldrende svineproducenter med relativt lav kreditværdighed. I disse svinebrug vil begrænsede muligheder for lånoptagelse sammen med egenfinansiering i form af afskrivninger og opsparing lægge loft over investeringerne. Til denne gruppe hører også yngre og midaldrende svineproducenter, der af økonomiske årsager vælger eller presses til at afhænde deres landbrug.

Med til at begrænse investeringsaktiviteten i disse svinebrug er givetvis også, at de pågældende landmænd næppe har fokus rettet mod udvidelser af svineproduktionen, men snarere mod effektiviseringer samt mod at ruste sig finansielt til forventelige – før eller siden – kommende forringelser af svinebrugenes bytteforhold og/eller stigninger i den korte rente. I denne gruppe forventes forbedringen af indtjeningen derfor primært at resultere i, at optagelsen af lån formindskes eller bringes til ophør. Navnlig i disse svinebrug er der dog

uden tvivl opbygget et betydeligt behov for udskiftning og renovering af driftsmateriellet, hvorfor forbedringen af indtjeningen også forventes at påvirke investeringsomfanget positivt.

Ovennævnte vurdering skal ses på baggrund af, at relativt mange svinebrug er højt gældsat. Taget under ét havde alle heltidssvinebrug en gældandel på 73 pct. ultimo 2012. Og af den samlede svineproduktion i 2012 fandt 59 pct. sted i den mest gældsatte tredjedel af alle heltidslandbrug – dvs. i heltidslandbrug med en gældsprocent på 72,7 pct. og derover. Under ét havde disse højt gældsatte svinebrug en gældsandel på 88 pct. (Hansen, 2014a).

I den sidste gruppe, dvs. gruppen af yngre og midaldrende svineproducenter med relativ høj kreditværdighed forudses betydelige investeringer, herunder også investeringer med henblik på at udvide produktionen.

Samlet set forudses svinebrugenes investeringer at komme op på et væsentligt højere niveau i 2013 og i 2014 end i årene 2009-12, hvilket også er nødvendigt for at opretholde svineproduktionen på længere sigt.

For de store svinebrug (2 helårsarbejdere og derover) gælder – uanset sammensætningen af bedriftens svineproduktion – at de pågældende landmænd er blevet væsentlig ældre gennem de seneste år, jf. tabel 6. Den stigende gennemsnitsalder stemmer med den udbredte opfattelse inden for erhvervet af, at det almindelige generationsskifte har været sat næsten i stå under krisen, og at handlen med landbrug fortrinsvis har omfattet nødlidende bedrifter, der i mange tilfælde har været ejet af yngre familier, der har købt deres landbrug til meget høje priser i årene, før krisen satte ind. Med henblik på at fremme svineproduktionen og beskæftigelsen på slagterierne er det vigtigt, at der atter kommer gang i generationsskiftet.

4. Eksport og import af levende svin og svinekød

Med en eksport på omkring 85 pct. af den samlede produktion af svinekød er de store danske svineslagterier meget eksportorienterede. Den store eksport såvel af svinekød som af levende svin betyder, at forskydninger i eksportens sammensætning giver en god indikation af eventuelle ændringer i de pågældende produkters konkurrenceevne.

I 2013 udgjorde eksportværdien af levende svin og svinekød tilsammen 32,0 mia. kr. mod 26,8 mia. kr. i 2005, jf. tabel 8. Af eksportværdien i 2013 tegnede udskæringer sig for 18,3 mia. kr. – svarende til 57 pct. af den samlede eksportværdi. Herefter fulgte eksporten af levende svin med 5,6 mia. kr. og biprodukter med 3,1 mia. kr., svarende til henholdsvis 18 pct. og 10 pct. af den samlede eksportværdi.

Tabel 8. Udviklingen i eksport af levende svin og svinekød siden 2005

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	1.000 tons								
Levende svin	147	155	197	233	257	313	299	320	328
Bacon	112	111	102	103	101	99	100	97	84
Hele og halve svin	70	67	74	79	77	76	104	74	73
Udskæringer	1.143	1.189	1.186	1.156	1.057	1.125	1.195	1.035	1.013
Biprodukter	256	235	231	268	271	286	346	316	312
Tilberedt eller konserveret	73	73	68	69	59	61	65	60	59
Pølser	38	33	33	34	31	33	31	32	33
I alt, 1000 tons	1.839	1.865	1.891	1.943	1.854	1.993	2.140	1.934	1.903
	mio. kr.								
Levende svin	1.724	2.004	2.070	2.798	3.399	4.053	4.083	5.465	5.586
Bacon	2.284	2.446	2.216	2.276	2.031	1.913	1.979	2.088	1.830
Hele og halve svin	693	702	690	905	821	743	1.088	883	830
Udskæringer	18.140	19.805	18.609	18.736	16.335	17.176	18.457	18.385	18.267
Biprodukter	1.484	1.382	1.469	1.849	1.949	2.133	2.918	3.186	3.142
Tilberedt eller konserveret	1.653	1.664	1.468	1.546	1.362	1.384	1.523	1.483	1.485
Pølser	821	757	761	801	740	766	744	812	877
I alt, mio. kr.	26.799	28.760	27.284	28.911	26.637	28.169	30.792	32.302	32.017

Kilde: Landbrug & Fødevarer (a)

Mest iøjnefaldende ved udviklingen i eksporten er, at eksportværdien af levende svin er mere end tredoblet siden 2005 – hvilket primært er et resultat af væksten i eksporten af smågrise. Iøjnefaldende er også, at eksportværdien af biprodukter er mere end fordoblet, hvilket især er resultat af en kraftig vækst i værdien af denne eksport til Kina. Af eksportværdien af biprodukter i 2012 på godt 3,1 mia. kr. udgjorde eksporten til Kina godt 1,5 mia. kr. (Landbrug & Fødevarer, a). Værd at bemærke er endvidere, at eksportværdien af biprodukter steg langt mere end eksportmængden, hvilket tyder på en betydelig stigning i prisniveauet for biprodukter.

Eksportværdien af de forædlede produkter (bacon, tilberedte og konserverede produkter samt pølser), af hele og halve svin samt af udskæringer har været præget af betydelige udsving omkring et omtrent uændret niveau siden 2005. Disse udsving er et resultat af ændringer både i priser og i mængder.

Samlet set tyder udviklingen i eksporten af levende svin og svinekød gennem de seneste 8-10 år på forbedringer af konkurrenceevnen for smågriseproduktionen samt på tab af konkurrenceevne for produktionen af slagtesvin. Derimod tyder udviklingen siden 2005 ikke umiddelbart på, at der siden da er sket yderligere udflytninger af den videre forædling af dansk svinekød til udlandet.

Efter en årrække med voldsom vækst i eksporten af smågrise aftog væksten noget fra 2012 til 2013, jf. tabel 9. I 2013 blev der eksporteret ca. 9,7 mio. smågrise (0,388 + 9,319 = 9,007) mod godt 9,2 mio. (0,447 + 8,794 = 9,241) i 2012. I de første 6 måneder af 2014 nåede eksporten af smågrise imidlertid op på 5.510.000 stk. mod 4.931.000 stk. i de samme måneder af 2013, hvilket svarer til en stigning på ikke mindre end 11,7 pct. Der er således igen tale om en kraftig vækst i eksporten af smågrise.

Tabel 9. Udviklingen i eksporten af levende svin siden 2005, 1.000 stk.

	2005	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Smågrise under 15 kg	314	369	312	337	401	436	407	447	388
Smågrise 15-50 kg	2.721	3.204	3.539	4.943	6.642	7.073	7.632	8.794	9.319
Andre svin under 110 kg	471	634	899	859	1.107	774	383	346	351
Andre svin, 110 kg og derover	160	156	204	200	143	122	118	108	73
Svin i alt	**3.665**	**4.363**	**4.954**	**6.339**	**8.294**	**8.405**	**8.540**	**9.695**	**10.131**

Kilde: Landbrug & Fødevarer (a)

Eksporten af smågrise til Tyskland, der er den største aftager af danske smågrise, faldt betydeligt i 2013 i forhold til 2012, jf. tabel 10. I de første 6 måneder af 2014 er dette fald dog afløst af en mindre stigning set i forhold til de samme måneder i 2013.

Eksporten af smågrise til Polen, der er den næststørste aftager af danske smågrise, er vokset relativt kraftigt gennem de senere år. I de første 6 måneder af 2014 nåede eksporten til Polen op på 1.753.000 smågrise mod 1.305.000 stk. i de samme måneder i 2013, hvilket svarer til en stigning på ikke mindre end 34 pct.

Tabel 10. Eksporten af smågrise – ekskl. racerene avlsdyr – fordelt på aftagerlande, 1.000 stk.

	2009	2010	2011	2012	2013	Januar-juni	
						2013	2014
Tyskland	5.576	6.014	6.187	6.702	6.381	3.182	3.240
Polen	449	738	1.249	2.101	2.806	1.305	1.753
Tjekkiet	279	369	346	355	217	119	76
Italien	307	296	315	314	272	190	245
Holland	210	114	88	135	108	65	138
Andre lande	192	208	186	143	154	70	58
I alt	7.013	7.739	8.371	9.750	9.938	4.931	5.510

Kilde: Danmarks Statistik (f)

Eksporten af levende slagtesvin er forblevet på et lavt niveau bortset fra årene 2006-10, hvor antallet var noget højere – mellem 790.000 stk. og 1.250.000 stk., inklusive udsættersøer og avlssvin – jf. tabel 9. Baggrunden for den noget større eksport af slagtesvin fra 2006 til 2010 er uden tvivl, at den danske afregningspris lå under den tyske i årene 2006 til 2009, jf. tabel 5.

At eksporten af levende slagtesvin igen er nede på et meget lavt niveau skyldes, at afregningen af slagtesvin her i landet er kommet op på niveau med afregning i Tyskland, samt at eksport af levende slagtesvin er forbundet med betydelige omkostninger. Den beskedne eksport af slagtesvin betyder, at næsten alle slagtesvin, der produceres her i landet, også slagtes her.

Selv om importen af svinekød er langt mindre end eksporten, giver importen også en vis indikation af forskydninger i konkurrenceevne. Som vist i tabel 11, er importen vokset fra 147 mio. kg i 2005 og 218 mio. kg i 2012. Det er især importen af biprodukter, inklusive svinefedt, der er vokset kraftigt.

Tabel 11. Udviklingen i importen af svinekød siden 2005

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	1.000 tons								
Bacon	13	14	15	17	11	10	17	17	17
Hele og halve svin	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Udskæringer	66	73	46	49	41	51	53	52	64
Biprodukter, inkl. svinefedt	39	40	52	66	66	68	75	75	85
Tilberedt eller konserveret	14	19	25	27	34	24	24	26	28
Pølser	15	17	20	18	32	23	22	23	24
I alt, 1.000 tons	147	163	158	179	184	176	191	193	218

Kilde: Landbrug & Fødevarer (a)

5. Udviklingen i svineproduktionen i Tyskland og Polen samt effekten heraf på den danske produktion

Af de omkring 30 mio. smågrise, der produceres her i landet, bliver omkring en tredjedel eksporteret fortrinsvis til Tyskland og Polen. Herudover aftager de to lande en betydelig del af den danske eksport af svinekød. Af den samlede eksportværdi af svinekød og levende svin på 32,0 mia. kr. i 2012 aftog Tyskland for 8,1 mia. kr. og Polen for 3,3 mia. kr., jf. Landbrug & Fødevarer (a). Det svarer til henholdsvis 25 pct. og 10 pct. af den samlede eksportværdi af levende svin og svinekød. Dansk svineproduktion og slagteriindustri er derfor nært knyttet til disse sektorer i Tyskland og Polen, hvorfor det er interessant at se lidt nærmere på udviklingen i de to lande.

Tyskland

Produktionen af svinekød i Tyskland er vokset markant gennem de seneste 15 år, og landet, der tidligere var nettoimportør af svinekød, har siden 2005 været nettoeksportør, jf. tabel 12. Fra 2000 til 2012 voksede produktionen af svinekød, eksklusive spiselige biprodukter, fra 3.982 mio. kg til 5.474 mio. kg, svarende til en vækst på ikke mindre end 37 pct. Til sammenligning kan nævnes, at den danske produktion omfattende de samme produkter ifølge samme kilde ”kun” udgjorde 1.668 mio. kg i 2012.

I Tyskland er bestanden af svin vokset langt mindre end produktionen af svinekød – nemlig fra 25,8 mio. stk. i 2000 til 28,1 mio. stk. i 2012, svarende til en stigning på knap 9 pct.

Den relativt langt større vækst i produktionen af svinekød end i svinebestanden skyldes hovedsageligt, at produktionen i stadig stigende grad er baseret på import af levende svin – fortrinsvis smågrise – der indgår i produktionen af slagtesvin. Importen af levende svin voksede således fra 3,2 mio. stk. i 2000 til 12,9 mio. stk. i 2011, men eksporten i samme årrække voksede fra 1,1 mio. stk. til 2,7 mio. stk.

Den tyske eksport af svinekød voksede fra 437 mio. kg i 2000 til 2.226 mio. kg i 2011, mens importen i samme årrække steg fra 849 mio. kg. til 1.181 mio. kg. Til sammenligning udgjorde den danske eksport af svinekød 1.595 mio. kg i 2011 og importen 140 mio. kg. Tyskland er således blevet en væsentlig større eksportør af svinekød end Danmark.

Til belysning den seneste udvikling i Tyskland kan nævnes, at bestanden af svin faldt med 1,0 pct. fra årsskiftet 2012/13 til årsskiftet 2013/14, mens bestanden af søer faldt med 3,0 pct., jf. EUROSTAT.

Tabel 12. Udviklingen i produktion, eksport og import af svin og svinekød i Tyskland

	2000	2005	2010	2011	2012
Produktion af svinekød, mio. kg	3.982	4.500	5.488	5.616	5.474
Eksport af svinekød, mio. kg	437	1.033	2.029	2.226	-
Import af svinekød, mio. kg	849	1.029	1.166	1.181	-
Samlet svinebestand, mio. stk.	25,8	26,9	26,5	26,8	28,1
Antal svineslagtninger, mio. stk.	43,2	48,3	58,6	59,7	58,4
Eksport af levende svin, mio. stk.	1,1	1,1	2,4	2,7	-
Import af levende svin, mio. stk.	3,2	5,7	12,2	12,9	-
Nettoimport, mio. stk.	2,1	4,6	9,8	10,2	-

Kilde: FAOSTAT

Polen

Relativt store udsving – uden nogen tydelig faldende eller stigende tendens – har præget produktionen af svinekød i Polen siden 2000, jf. tabel 13. Fra 2000 til 2012 faldt produktionen af svinekød, eksklusive spiselige biprodukter, fra 1.923 mio. kg til 1.836 mio. kg, svarende et fald på knap 5 pct., mens bestanden af svin faldt fra 17,1 mio. stk. til 11,6 mio. stk. i samme årrække. Det relativt langt mindre fald i produktionen af svinekød end i bestanden af svin skyldes bl.a., at produktionen af svinekød – ligesom i Tyskland – i stigende grad er baseret på import af levende svin. Fra 2005 til 2011 voksede importen af levende svin fra 0,3 mio. stk. til 2,6 mio. stk.

Eksporten af svinekød voksede fra 56 mio. kg i 2000 til 163 mio. kg i 2011, mens importen steg fra 13 mio. kg. til 312 mio. kg. Fra at være nettoeksportør af svinekød er Polen således blevet nettoimportør.

Ifølge EUROSTAT faldt bestanden af svin i Polen med 1,2 pct. fra årsskiftet 2012/13 til årsskiftet 2013/14, mens bestanden af søer faldt med 6,6 pct. Den relativt større nedgang i bestanden af søer end i bestanden af svin bidrager til at forklare den fortsatte vækst i den danske eksport af smågrise til Polen.

Tabel 13. Udviklingen i produktion, import og eksport af svin og svinekød i Polen

	2000	**2005**	**2010**	**2011**	**2012**
Produktion af svinekød, mio. kg	1.923	1.956	1.895	1.936	1.836
Import af svinekød, mio. kg	13	73	255	312	-
Eksport af svinekød, mio. kg	56	123	147	163	-
Samlet svinebestand, mio. stk.	17,1	18,1	14,9	13,5	11,6
Antal svineslagtninger, mio. stk.	22,6	22,5	21,3	22,1	20,6
Import af levende svin, mio. stk.	0,0	0,3	2,0	2,6	-
Eksport af levende svin, mio. stk.	0,0	0,3	0,3	0,1	-
Nettoimport, mio. stk.	0,0	0,0	1,7	2,5	-

Kilde: FAOSTAT

Strukturen i den primære svineproduktion i Tyskland, Polen og Danmark

Der er store forskelle mellem Tyskland, Polen og Danmark med hensyn til svinesektorens besætningsstruktur, hvilket formodentlig er en medvirkende årsag til de omtalte forskelle landene imellem med hensyn til udviklingen i den primære svineproduktion. Nedgangen i den polske svinebestand samt væksten i landets import af svin skyldes således ifølge flere kilder en utidssvarende besætningsstruktur. Til belysningen de strukturelle forskelle i svineproduktionen landene imellem er der i tabel 14 givet en oversigt over antal landbrug med svin, bestanden af svin samt det gennemsnitlige antal svin pr. landbrug med svin i Tyskland, Polen og Danmark. Endvidere er der i tabel 15 givet en tilsvarende oversigt over antal landbrug med søer, bestanden af søer samt det gennemsnitlige antal søer pr. landbrug med søer.

Som vist i de to tabeller, faldt antallet af landbrug med svin samt antallet med søer markant i alle tre lande fra 2005 til 2010, mens størrelsen af svine- og sobesætningerne i samme årrække voksede betragteligt. Set i forhold til den danske svinesektor består den tyske og især den polske dog fortsat af et stort antal fortrinsvis små svinebesætninger.

Tabel 14. Antal bedrifter med svin, bestanden af svin samt antal svin i gennemsnit pr. landbrug med svin i Tyskland, Polen og Danmark, 2005 og 2010.

	Antal bedrifter med svin		Bestand af svin, 1.000 stk.		Antal svin pr. landbrug med svinehold	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Tyskland	88.680	60.100	26.858	27.571	303	459
Polen	701.660	388.460	17.717	15.244	25	39
Danmark	9.020	5.070	13.534	13.173	1.500	2.598

Kilde: EUROSTAT

Tabel 15 Antal bedrifter med søer, inklusive sopolte på 50 kg. og derover, bestanden søer samt antal søer i gennemsnit pr. landbrug med svin i Tyskland, Polen og Danmark, 2005 og 2010.

	Antal bedrifter med søer		Bestand af søer, 1.000 stk.		Antal søer pr. landbrug med sohold	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Tyskland	33.680	20.820	2.542	2.365	75	114
Polen	425.140	250.060	1.880	1.424	4	6
Danmark	4.630	2.590	1.403	1.342	303	518

Kilde: EUROSTAT

Gennem den seneste halve snes år er muligheden for den polske arbejdskrafts beskæftigelse uden for landbrugssektoren forbedret markant både i Polen og i andre EU-lande. Som resultat heraf er besætningsstrukturen med de mange fortrinsvis helt små svinebesætninger blevet stadig mere utidssvarende. At mange mindre svineproducenter har indstillet svineproduktionen virker derfor ikke overraskende. Mindre indlysende er derimod, at andre svineproducenter ikke har udvidet produktionen i tilstrækkelig omfang til at opveje dette forhold.

Den langt større nedgang i produktionen af smågrise end af slagtesvin og den hermed forbundne markante vækst i importen af smågrise kan skyldes, at en del smågriseproducenter har valgt at fremskynde afviklingen af smågriseproduktionen som følge af kravet om løsgående søer, der trådte i kraft den 1. januar 2013.

Effekten på dansk svineproduktion
Efterspørgslen efter danske smågrise fra Tyskland, Polen og andre lande medvirker selvsagt til at forøge den samlede efterspørgsel efter danske smågrise med såvel højere priser som større produktionen til følge. Om den udenlandske efterspørgsel fortrinsvis fører til højere priser på de danske smågrise eller fortrinsvis til en større produktion, er derimod vanskeligt at vurdere. Og derfor er det ligeledes vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang den udenlandske efterspørgsel via højere priser på smågrisene bidrager til at forringe økonomien i slagtesvineproduktionen og hermed til at formindske omfanget af denne produktion.

Mere sikket er det derimod, at den høje effektivitet i dansk smågriseproduktion er af stor betydning ikke blot for produktionen og eksporten af smågrise, men også for produktionen af slagtesvin og for slagterisektoren. Den høje effektivitet og den heraf følgende store eksport af smågrise indebærer, at prisen på smågrise her i landet som følge af omkostninger knyttet til eksporten generelt ligger et godt stykke under niveauet i importlandene. Konklusionen er derfor, at dansk slagtesvineproduktion også nyder godt af den høje effektivitet i smågriseproduktionen, og at det for opretholdelse og for eventuel vækst såvel i smågriseproduktionen som i svineproduktionen er vigtigt, at dansk smågriseproduktion bevarer sit effektivitetsmæssige forspring i forhold til smågriseproduktionen i udlandet.

Blandt EU-landene er det udover Danmark især Holland, som er storeksportør af smågrise. Fra alle EU-landene blev der i alt eksporteret 27,2 mio. levende svin, inklusive smågrise, i 2011, hvoraf Danmark eksporterede 9,1 mio. stk. og Holland 9,8 mio. stk., jf. FAOSTAT. Af den hollandske eksport var ca. en tredjedel slagtesvin. Det betyder, at Danmark er den største eksportør af smågrise blandt EU-28.

6. Slagteriindustrien

Som nævnt har antal svin slagtet her i landet været præget af en faldende tendens siden 2005 – en tendens der dog midlertidigt blev afbrudt af en mindre stigning i 2011, jf. tabel 1. I 2013 var antallet af svineslagtninger nede på 19,1 mio. stk. mod 22,2 mio. stk. i 2005. I de første 7 måneder af 2014 blev der slagtet 10,90 mio. svin her i landet mod 11,10 mio. i de samme måneder af 2013, jf. tabel 1. Det svarer til en nedgang på 1,8 pct.

Ved tællingen den 1. juli 2014 var der lidt færre slagtesvin med en vægt på 50 kg og derover end ved den tilsvarende tælling i 2013 (se tabel 3). På denne baggrund samt på baggrund

nedgangen i antal svineslagtninger i de første 7 måneder af 2014 vurderes antal svin slagtet her i landet i hele 2014 at falde med omkring 2 pct. i forhold til 2013.

I 2014 forventes slagtesvinenes slagtevægt forøget i forhold til 2013, idet vægten er forøget fra 82,6 kg i gennemsnit for hele 2013 til 84,8 kg i gennemsnit for de første 7 måneder af 2014 jf. (Danmarks Statistik, d). Trods den forventede nedgang i antal svineslagtninger i 2014 vurderes produktionen af svinekød derfor at forblive på samme niveau i 2014 som i 2013.

7. Svineproduktionens og slagteriindustriens beskæftigelsesmæssige betydning

Beskæftigelsen i den primære svineproduktion, i svineslagterisektoren samt i de tilknyttede forsyningsled har været faldende gennem mange år. I 2010 var der i disse sektorer tilsammen 38.200 fuldtidsbeskæftigede mod 47.700 i 2005 (Andersen, a) og (Andersen et al. 2012).

Af det samlede antal fuldtidsbeskæftigede på 47.700 i 2005 og 38.200 i 2010 tegnede den primære svineproduktion sig for henholdsvis 12.700 og 9.800, hvilket svarer til et fald på 23 pct. Slagterierne tegnede sig for henholdsvis 18.800 og 14.200, svarende til en nedgang på 24 pct., mens de tilknyttede forsyningsled beskæftigede henholdsvis 16.200 og 14.200 – et fald på 12 pct.

Inden for slagteriindustrien skal nedgangen i beskæftigelsen ses på baggrund af nedgangen i antal svin slagtet her i landet samt effektiviseringer af produktionen.

Selv om beskæftigelsen knyttet til svineproduktionen er faldet betragteligt fra 2005 til 2010, er svineproduktionen stadig af væsentlig betydning for beskæftigelsen navnlig i udkantsområder af landet.

8. Sammendrag og perspektiver

Siden 2005 har den samlede svineproduktion – målt ved mængdeindeks – været præget af mindre udsving omkring et uændret niveau. Et fald i 2012 afløstes i 2013 af en mindre stigning, der vurderes at fortsætte i 2014. Væksten i 2013 og den forventede vækst i 2014 dækker over en nedgang eller forventet nedgang i antal svin slagtet her i landet samt en vækst i det eksporterede antal svin. I de første 7 måneder af 2014 blev der eksporteret 6,47 mio. svin – fortrins smågrise – mod 5,88 mio. i de samme måneder i 2013, svarende til en vækst på ikke mindre end 10 pct.

Selv om antallet af svineslagtninger forventes at falde i 2014, vurderes produktionen af svinekød at forblive på samme niveau som i 2013 som følge af en forventet forøgelse af slagtesvinenes slagtevægt.

I EU-28 faldt bestanden af svin og bestanden af søer lidt fra årsskiftet 2012/13 til årsskiftet 2013/14, mens bestanden af svin og af søer voksede lidt i Danmark i samme periode. Det tyder på, at dansk svineproduktion (smågrise og slagtesvin under ét) har vundet markedsandele på det seneste i forhold til de øvrige EU-lande under ét. Men som nævnt dækker denne udvikling over en mindre nedgang i antal svin slagtet her i landet samt en fortsat betydelig vækst i eksporten af smågrise.

Efter en årrække med særdeles ringe indtjening steg svinebrugenes nettoindtjening i 2012 til 758.000 kr. pr. bedrift og yderligere stigninger forudses både i 2013 og i 2014.

De fleste svinebrug har udover produktionen af svin en betydelig planteproduktion – fortrinsvis korn – hvorfor svinebrugenes indtjening også afhænger af planteproduktionen. Allerede indtrufne og forventede forbedringer af nettoindtjeningen skyldes dog for langt størstedelens vedkommende forbedringer af økonomien i svineproduktionen.

Betragtes årene 2008-12 under ét varierede forrentningen af egne (ikke-forpagtede) jordbrugsaktiver i svinebrug med 2 helårsarbejdere og derover fra 0,7 pct. til 0,9 pct. afhængig af fordelingen af produktionen på smågrise og slagtesvin. Denne ganske lille forskel kan selvsagt ikke forklare, hvorfor produktionen af slagtesvin har været præget af en faldende tendens siden 2005, mens produktionen af smågrise voksede frem til 2011. Selv om kapitalafkastet givetvis påvirker landmændenes valg mellem produktion af slagtesvin og smågrise, tyder udviklingen i omfanget af de to produktionsgrene således på, at andre forhold – herunder formodentlig især miljømæssige – også er af væsentlig betydning for dette valg. Produktion af slagtesvin belaster således miljøet væsentlig mere end produktion af smågrise, hvorfor miljømæssige restriktioner vurderes at være en større barriere både for etablering af store produktionsanlæg til slagtesvin (fx med 2 mand beskæftiget i stalden) og for udvidelse af eksisterende produktionsanlæg til denne størrelse end for etablering og udvidelse af tilsvarende anlæg til søer og smågrise.

Forholdet mellem lønsomheden i slagtesvine- og smågriseproduktionen afhænger i høj grad af afregningen af slagtesvin i Danmark i forhold til afregningen i Tyskland og Polen. Jo højere afregningen er her i landet i forhold til afregningen i Tyskland og Polen, desto sværere har slagtesvineproducenterne i disse lande ved at presse prisen på danske smågrise så højt op, at produktionen af slagtesvin her i landet bliver urentabelt.

Mens afregningen af slagtesvin var væsentligt lavere i Danmark end i Tyskland i årene 2006-09, har den danske afregning siden da været på niveau med den tyske. Dette gælder også i de første 37 uger af indeværende år. I de senere år er væksten i eksporten af smågrise til Tyskland da også forblevet på et nogenlunde uændret niveau – om end med udsving fra år til år. Den fortsatte vækst i eksporten af smågrise skyldes hovedsagelig en kraftig vækst i eksporten til Polen.

I modsætning til landbrugsproduktionen er landbrugets investeringer meget konjunkturfølsomme. Allerede indtrufne og forventede forbedringer af svinebrugenes indtjening taler derfor for en betydelig vækst i svinebrugenes investeringer. Hertil kommer, at produktionsapparatet har været udsat for nedslidning gennem de senere år, og at der derfor er opbygget et vist behov for udskiftning og renoveringer, hvilket ligeledes taler for et opsving i svinebrugenes investeringer. Dog er der uden tvivl stor variation mellem svineproducenterne med hensyn til deres intentioner om og muligheder for at investere i bedriften især afhængig af producentens alder og gældsforholdene.

Mens udviklingen på helt kort sigt tyder på en fortsat vækst i eksporten af smågrise samt en fortsat svag nedgang i antal svin slagtet her i landet, er det langt vanskeligere at forudsige udviklingen på længere sigt, da de forhold, der danner forudsætning for eksporten af smågrisene kan ændre sig i løbet af relativt få år. Disse forudsætninger er, at omkostningerne ved produktion af smågrise er lavere i Danmark end i aftagerlandene, således at danske smågriseproducenter – trods omkostninger forbundet med eksporten – er i stand til at afsætte danske smågrise i konkurrence med aftagerlandenes egne smågriseproducenter. Herudover forudsætter eksporten af smågrise, at fortjenesten ved produktion af slagtesvin (før indkøb af smågrise) er højere i aftagerlandene end i Danmark, således at slagtesvineproducenter i disse lande kan betale højere priser for de danske smågrise end danske slagtesvineproducenter.

Referencer

Andersen, Johnny M. (a). Jordbrugets indtjening, produktion og faktorforbrug. Landbrugets Økonomi, Flere årgange. Kapitel 1. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Andersen, Johnny, Lars-Bo Jacobsen og Kim Martin Lind (2012). Udvikling og status for dansk landbrugs økonomi. IFRO Udredning 2012/9. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Danish Crown Group (2012). Årsrapport 2011/12.

Danmarks Statistik (a). www.statistikbanken.dk/ANI3, www.statistikbanken.dk/LBFI1

Danmarks Statistik (b). www.statistikbanken.dk/ANI5, www.statistikbanken.dk/ANI51

Danmarks Statistik (c). www.statistikbanken.dk/SVIN

Danmarks Statistik (d). www.statistikbanken.dk/HDYR07, www.statistikbanken.dk/BDF07

Danmarks Statistik (e) ”Regnskabsstatistik for jordbrug” samt egne beregninger foretaget på grundlag af den stikprøve af regnskaber med tilhørende opregningsfaktorer, der danner grundlag for denne statistik.

Danmarks Statistik (f). www.statistikbanken.dk/KN8Y www.statistikbanken.dk/KN8M

Hansen, Jens (2012). Udviklingen i den primære svineproduktion og i slagteriindustrien. FOI Udredning 2012/16. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Hansen, Jens (2014a). Landbrugets investeringsbehov og finansieringsmuligheder. IFRO Udredning 2014/3. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Hansen, Jens (2014b). Opdatering af plante-, kvæg- og svinebrugenes nettoindtjening i 2014. IFRO Udredning 2014/14. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Landbrug & Fødevarer (a). www.lf.dk/Tal_og_Analyser/Aarstatistikker/Statistik_svin

Landbrug & Fødevarer (b). www.lf.dk/Tal_og_Analyser/Aktuelle_statistikker/svin

Landbrug & Fødevarer (c) www.lf.dk/Aktuelt/Publikationer/Markedsnyt_for_svinekoed/2014.aspx

Landbrug & Fødevarer (d). www.lf.dk/Tal_og_Analyser/Noteringer/Prognose_for_noteringen_for_svin

Landbrug & Fødevarer (e). www.lf.dk/Tal_og_Analyser/Noteringer

Lind, Kim Martin, og Henrik Zobbe (2012). Dansk landbrug og fødevareindustris konkurrenceevne og rammevilkår – sammendrag og konklusioner. Rapport nr. 210. Fødevareøkonomisk Institut.

Lind, Kim Martin, Alex Dubgaard, Svend Rasmissen, Hanne Marie Lundsbjerg Jespersen og Anne Kirstine Schrøder (2009). Udviklingen i dansk svineproduktion – økonomiske årsager til faldende slagtesvineproduktion og stigende smågriseeksport. Landbrugets Økonomi 2013. Kapitel 4. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi.

Lund, Mogens, Ole Fabricius, Morten Gylling, Henning Otte Hansen, Kristoffer Gehlert Hilligsøe, Brian Jacobsen, Jørgen Dejgård Jensen. Kim Martin Lind, Kurt Nielsen, Søren Markus Pedersen og Henrik Zobbe (2011). Rammevilkårsanalyse af dansk landbrug og fødevareindustri – baseret på international benchmarking. Rapport nr. 209. Fødevareøkonomisk Institut.

Videncenter for Svineproduktion (2014). Landsgennemsnit for produktivitet i svineproduktionen 2013. Notat nr. 1422.

INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

IFRO Udredning

Det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2009-2012

Lars-Bo Jacobsen

2014 / 16

IFRO Udredning 2014 / 16

Det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2009-2012

Forfatter: Lars-Bo Jacobsen

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2009-2012

IFRO 2014
Landbrugsbarometer
Journalnr. 030-0001/13-5480
Lars-Bo Jacobsen

Indledning

Landbruget og fiskeriet bidrager i sig selv til indkomstskabelsen i samfundet. Erhvervene har imidlertid også en afledt aktivitetsskabende effekt, idet produktionen skaber grundlag for de erhverv, som forsyner primærerhvervene med input i form af halvfabrikata, og på tilsvarende vis genererer erhvervene også aktivitet i de erhverv, som aftager jordbrugs- og fiskeriprodukterne. Disse bagudrettede og fremadrettede effekter er belyst i dette notat som input til udarbejdelse af et landbrugsbarometer bestilt af Fødevareministeriet.

Det Landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2009-2012

Afgrænsningen af det jordbrugsindustrielle kompleks spiller en central rolle for de nedenstående resultater. I nærværende sammenhæng er der anlagt en marginal betragtning, dvs. forarbejdningssektorerne er afgrænset til de erhverv, hvor der er en snæver sammenhæng mellem primærjordbrugets leverance og erhvervets produktion – slagterier, mejerier og sukkerfabrikker. Jordbruget er imidlertid også leverandør til andre erhverv. Erhvervene leverer også til andre sektorer, men disse erhverv vil næppe blive berørt af en marginal ændring i leverancerne fra jordbruget, idet fx bryggerierne og oliemøllerne alternativt kan importere hhv. maltbyg og raps.

Tallene er udarbejdet ved hjælp af en landbrugsspecifik input-output-tabel udarbejdet på baggrund af Danmarks Statistiks officielle input-output-tabel. Der er anvendt den seneste, tilgængelige tabel for 2009, og resultater for de øvrige år er fremskrevet ved hjælp af mængde og prisindeks samt historiske, gennemsnitlige udviklinger i arbejdsproduktiviteten. Beskæftigelsen for primærlandbruget er udarbejdet på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug samt Økonomien i landbrugets produktionsgrene begge fra Danmarks Statistik. At der anvendes arbejdsproduktivitet baseret på historiske data, overvurderer sandsynligvis beskæftigelsen i slagterierne, da disse ikke indeholder de seneste års strukturudvikling.

I figur 1 og 2 ses fuldtidsbeskæftigelsen og bruttofaktorindkomsten i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks under et i perioden 2009-2012. Beskæftigelsen falder gennem perioden, hvilket hovedsageligt skyldes en faldende beskæftigelse i primærerhvervet samt et mindre fald i forarbejdningssektorernes beskæftigelse. Beskæftigelsen for øvrige erhverv er nogenlunde uændret i perioden. Af figur 2 fremgår, at bruttofaktorindkomsten er vokset betragteligt gennem perioden, hovedsagligt som følge af stigende afsætningspriser i primærerhvervene. Detaljerede tal kan findes i det efterfølgende afsnit.

Figur 1. Fuldtidsbeskæftigelsen i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks, 1.000 personer.

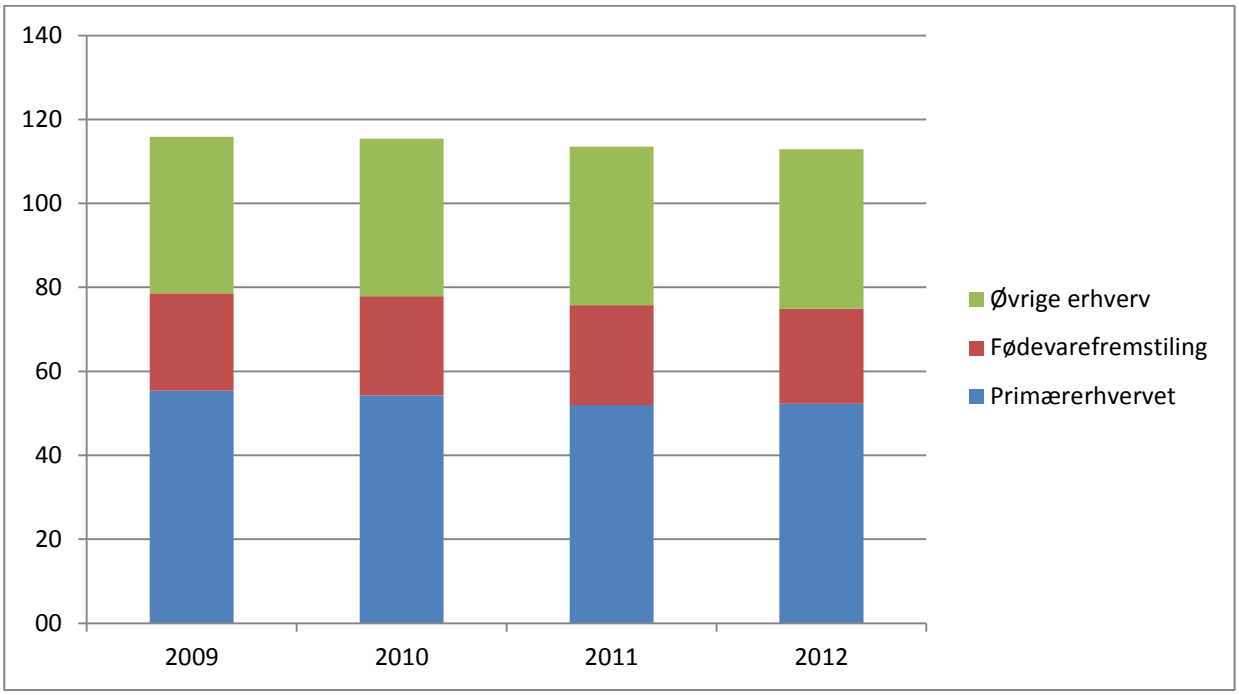

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene, Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Figur 2. Bruttofaktorindkomsten i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks, mia. kr.

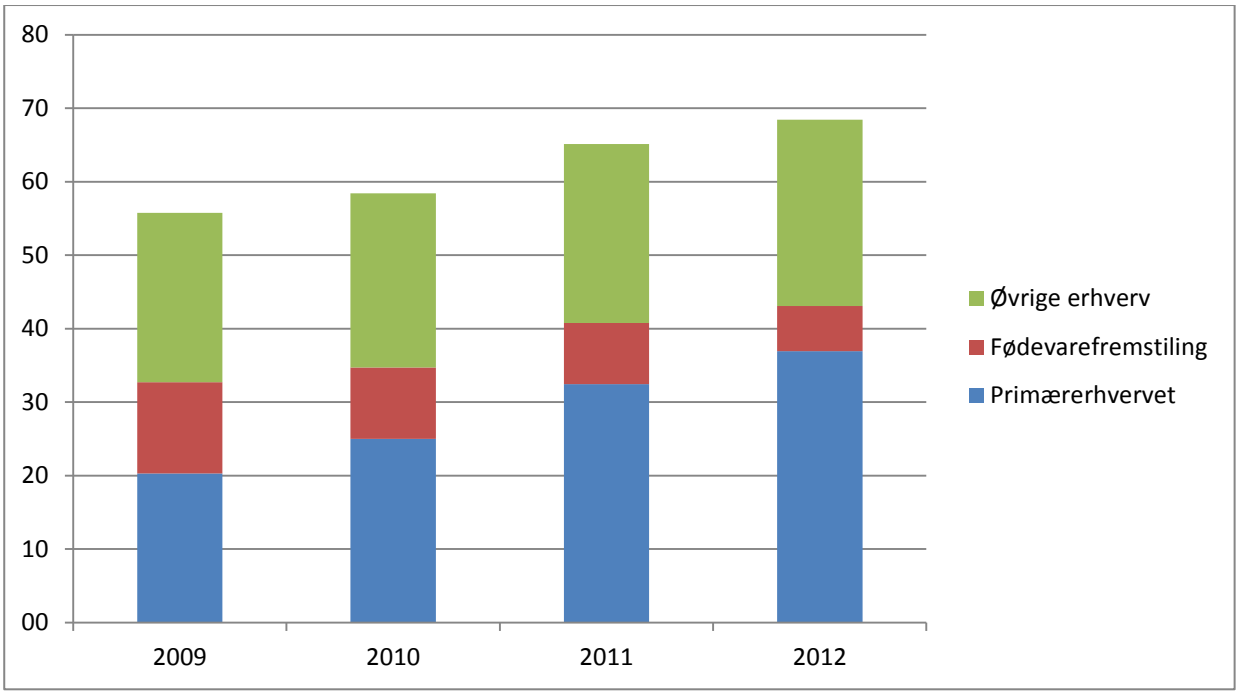

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene, Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Detaljerede tabeller

Tabel 1. Fuldtidsbeskæftigelsen i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2009, 1.000 personer.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	16.166	5.330	9.571	9.077	0.470	3.669	8.088	*52.371*	0.597	2.445	*3.042*	***55.413***
Slagterier	0.000	0.000	2.337	10.519	1.788	0.000	0.000	*14.644*	0.000	0.000	*0.000*	***14.644***
Fiskeindustri	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	*0.000*	0.248	0.607	*0.855*	***0.855***
Fødevarefremstilling i øvrigt	0.613	0.002	6.928	0.070	0.009	0.002	0.001	*7.625*	0.004	0.010	*0.014*	***7.639***
Industri	1.778	0.612	2.184	1.292	0.145	0.157	0.210	*6.378*	0.078	0.269	*0.347*	***6.725***
Energi / vand	0.295	0.083	0.337	0.305	0.034	0.016	0.063	*1.132*	0.028	0.020	*0.048*	***1.180***
Kemi/Kunstgødning	0.096	0.016	0.014	0.007	0.001	0.000	0.004	*0.137*	0.000	0.001	*0.001*	***0.138***
Handel/transport og tjenester	7.183	2.208	8.090	7.848	0.881	0.780	1.055	*28.045*	0.329	0.888	*1.217*	***29.262***
I alt	26.131	8.251	29.461	29.117	3.327	4.625	9.421	*110.332*	1.284	4.239	*5.524*	***115.856***

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene, Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 2. Fuldtidsbeskæftigelsen i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2010, 1.000 personer.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	14.992	5.536	9.966	10.595	0.482	3.867	5.993	51.432	0.532	2.279	2.811	54.243
Slagterier	0.000	0.000	2.402	10.990	1.898	0.000	0.000	15.290	0.000	0.000	0.000	15.290
Fiskeindustri	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.245	0.598	0.842	0.842
Fødevarefremstilling i øvrigt	0.541	0.002	6.889	0.071	0.009	0.002	0.001	7.515	0.004	0.010	0.013	7.528
Industri	1.674	0.617	2.195	1.328	0.152	0.166	0.202	6.335	0.070	0.262	0.332	6.667
Energi / vand	0.286	0.086	0.353	0.327	0.038	0.017	0.063	1.169	0.026	0.020	0.046	1.215
Kemi/Kunstgødning	0.085	0.015	0.013	0.006	0.001	0.000	0.004	0.125	0.000	0.001	0.001	0.126
Handel/transport og tjenester	6.787	2.214	8.287	8.233	0.946	0.840	1.031	28.338	0.306	0.876	1.182	29.520
I alt	24.366	8.470	30.105	31.550	3.526	4.893	7.294	110.204	1.183	4.045	5.228	115.432

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene, Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 3. Fuldtidsbeskæftigelsen i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2011, 1.000 personer.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	14.383	5.236	10.262	9.535	0.529	3.963	5.333	49.240	0.555	2.167	2.722	51.962
Slagterier	0.000	0.000	2.416	11.245	1.878	0.000	0.000	15.539	0.000	0.000	0.000	15.539
Fiskeindustri	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.246	0.600	0.846	0.846
Fødevarefremstilling i øvrigt	0.672	0.002	6.674	0.071	0.009	0.002	0.001	7.430	0.004	0.009	0.013	7.443
Industri	1.644	0.622	2.156	1.336	0.150	0.172	0.195	6.275	0.070	0.262	0.332	6.607
Energi / vand	0.299	0.090	0.361	0.342	0.039	0.018	0.063	1.211	0.028	0.021	0.049	1.260
Kemi/Kunstgødning	0.079	0.014	0.013	0.006	0.001	0.000	0.004	0.117	0.000	0.001	0.001	0.118
Handel/transport og tjenester	6.686	2.223	8.306	8.446	0.955	0.892	1.009	28.516	0.316	0.884	1.200	29.716
I alt	23.762	8.187	30.187	30.981	3.559	5.048	6.604	108.328	1.219	3.944	5.163	113.491

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene, Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 4. Fuldtidsbeskæftigelsen i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2012, 1.000 personer.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	14.573	5.282	10.495	9.747	0.476	4.138	4.834	49.544	0.556	2.153	2.709	52.253
Slagterier	0.000	0.000	2.263	10.411	1.767	0.000	0.000	14.442	0.000	0.000	0.000	14.442
Fiskeindustri	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.258	0.630	0.888	0.888
Fødevarefremstilling i øvrigt	0.620	0.002	6.659	0.066	0.008	0.002	0.001	7.357	0.004	0.010	0.014	7.371
Industri	1.699	0.645	2.162	1.255	0.143	0.185	0.193	6.282	0.070	0.274	0.344	6.626
Energi / vand	0.315	0.095	0.376	0.335	0.039	0.021	0.064	1.245	0.029	0.022	0.051	1.296
Kemi/Kunstgødning	0.076	0.014	0.012	0.006	0.001	0.000	0.003	0.112	0.000	0.001	0.001	0.113
Handel/transport og tjenester	6.903	2.293	8.444	8.085	0.930	0.979	1.018	28.653	0.324	0.934	1.258	29.911
I alt	24.186	8.331	30.412	29.903	3.364	5.325	6.114	107.635	1.241	4.024	5.266	112.901

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 5. Bruttofaktorindkomsten i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2009, mio. kr.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	6613	2523	553	2568	804	2687	2671	18420	291	1071	1362	20292
Slagterier	0	0	32	6194	1068	0	0	7294	0	0	0	7294
Fiskeindustri	0	0	0	0	0	0	0	0	167	407	574	574
Fødevarefremstilling i øvrigt	374	1	4147	32	4	1	1	4561	2	5	7	4567
Industri	1041	326	1399	883	98	85	142	3975	47	240	287	4261
Energi / vand	373	104	429	398	45	20	80	1449	37	26	64	1513
Kemi/Kunstgødning	76	12	11	5	1	0	3	109	0	1	1	110
Handel/transport og tjenester	4589	1421	4509	4391	481	431	560	16382	205	576	780	17162
I alt	13250	4459	11097	14544	2523	3298	3530	52700	748	2326	3074	55774

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 6. Bruttofaktorindkomsten i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2010, mio. kr.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	8290	2472	2572	3233	1234	4032	2908	24741	329	1163	1492	25010
Slagterier	0	0	-326	5588	798	0	0	6060	0	0	0	6060
Fiskeindustri	0	0	0	0	0	0	0	0	178	435	613	613
Fødevarefremstilling i øvrigt	304	1	2684	32	4	1	1	3026	2	4	6	3032
Industri	1041	345	1523	989	113	94	148	4253	45	253	298	4551
Energi / vand	318	95	395	374	44	20	70	1316	30	24	54	1371
Kemi/Kunstgødning	74	13	12	6	1	0	3	108	0	1	1	109
Handel/transport og tjenester	4513	1486	4684	4667	522	469	554	16895	194	587	782	17677
I alt	14130	4291	11417	14729	2654	4417	3541	55178	779	2467	3246	58424

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene, Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 7. Bruttofaktorindkomsten i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2011, mio. kr.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	10551	1721	2897	2980	1231	4896	2389	26665	461	1973	2434	32431
Slagterier	0	0	-697	4215	571	0	0	4089	0	0	0	4089
Fiskeindustri	0	0	0	0	0	0	0	0	159	388	546	546
Fødevarefremstilling i øvrigt	242	1	3415	35	4	1	1	3698	2	5	7	3705
Industri	1115	371	1663	1094	125	104	155	4626	50	257	307	4934
Energi / vand	307	92	318	342	38	20	65	1182	30	21	50	1232
Kemi/Kunstgødning	75	14	12	6	1	0	3	111	0	1	1	112
Handel/transport og tjenester	4536	1530	4748	4850	534	506	549	17253	206	610	816	18069
I alt	18144	3945	12717	13893	2657	6138	3461	60956	909	3254	4163	65118

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

Tabel 8. Bruttofaktorindkomsten i det landbrugs- og fiskeriindustrielle kompleks 2012, mio. kr.

	Salgsafg	Grovfoder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	*Landbrug i alt*	Akvakultur	Fiskeri	*Fiskeri i alt*	***Landbrug og fiskeri***
Primærerhvervet	12268	1713	3103	4864	1446	7325	2403	33122	406	1500	1905	36935
Slagterier	0	0	-884	1901	448	0	0	1464	0	0	0	1464
Fiskeindustri	0	0	0	0	0	0	0	0	224	546	770	770
Fødevarefremstilling i øvrigt	200	1	3669	34	4	1	1	3910	2	5	7	3917
Industri	1176	392	1728	1065	124	114	159	4758	52	284	336	5094
Energi / vand	299	92	279	302	34	21	62	1088	29	20	48	1137
Kemi/Kunstgødning	77	14	12	6	1	0	3	114	0	1	1	115
Handel/transport og tjenester	5002	1690	4993	4769	535	563	563	18115	218	673	891	19006
I alt	19729	4000	13079	13220	2674	8446	3330	64479	930	3028	3959	68438

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Regnskabsstatistik for jordbrug, Økonomien i landbrugets produktionsgrene Input-output-tabel for 2009, alle fra Danmarks Statistik

INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

IFRO Udredning

Dansk landbrugs produktivitet og konkurrenceevne

Henrik Zobbe

2014 / 15

IFRO Udredning 2014 / 15

Dansk landbrugs produktivitet og konkurrenceevne

Forfatter: Henrik Zobbe

Udarbejdet i henhold til aftalen mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

IFRO 2014
Landbrugsbarometer
Journalnr. 030-0001/13-5480
Henrik Zobbe

Dansk landbrugs produktivitet og konkurrenceevne

Som udgangspunkt afhænger et erhvervs indtjening og konkurrenceevne af forskellige faktorer, hvoraf nogle kontrolleres af erhvervet selv, mens andre ligger uden for erhvervets kontrol. Til den første gruppe hører den produktions-, omkostnings- og virksomhedsstruktur, der hersker i erhvervet, herunder f.eks. virksomhedsstørrelser og virksomhedernes faktoranvendelse, kapitalindsats, finansieringssammensætning og indbyrdes samarbejdsrelationer. Faktorer uden for erhvervets kontrol omfatter dels mængden af naturlige ressourcer som arbejdskraft, jord og råmaterialer, dels relevante nationale politikker og internationale politikker i regi af f.eks. EU og verdenshandelsorganisationen WTO. Disse faktorer, der ligger uden for den enkelte virksomheds kontrol, kan langt hen ad vejen opfattes som erhvervets rammevilkår. Der eksisterer i den økonomiske litteratur ikke en officiel eller bredt anerkendt definition af begrebet rammevilkår, og forskellige studier inddrager forskellige typer af vilkår, f.eks. økonomiske, politiske og teknologiske vilkår (Lind og Zobbe, 2012).

Dette betyder, at produktion og indtjening i en blandingsøkonomi som den danske skabes af virksomhederne ved at tilpasse produktionen til de økonomiske og politiske rammevilkår. Der er derfor en stor sammenhæng mellem ledelsens og medarbejdernes evner, kompetencer og uddannelsesniveau og den konkrete virksomheds evne til udvikling og indtjening. Derudover vil tilpasningen naturligvis også afhænge af, hvor fleksibelt og dynamisk de respektive faktormarkeder for jord, arbejdskraft og kapital fungerer.

Landmænd er generelt pristager og mængdetilpasser. De står på langt sigt over for et faldende sektorbytteforhold forstået på den måde, at priserne på deres produkter over tid falder relativt til priserne på produktionsfaktorerne jord, kapital og arbejdskraft. På kort sigt kan der godt være perioder med stigende bytteforhold. Fødevarer er nødvendighedsvarer og påvirkes derfor ikke nævneværdigt af indkomststigninger, hvorimod prisen på produktionsfaktorerne følger den generelle prisudvikling. Den enkelte landmand må derfor løbende strukturtilpasse sin produktion til de aktuelle prisforhold for at opretholde en rimelig indkomst. Dette gøres gennem øget produktivitet, der afspejler, at landmanden implementerer ny teknologi og løbende forbedrer udnyttelsen af denne, samt ved at produktionen udvides, så potentielle størrelsesøkonomiske fordele udnyttes.

Indtil 2000 var danske landmænd relativt gode til at øge produktiviteten. Produktivitetsvæksten var stor nok til at opveje bytteforholdsforringelserne og var relativt større, end hvad der blev præsteret af andre landes landbrug, hvilket gavnede konkurrenceevnen. Set over perioden 1950-2000 har de årlige gennemsnitlige fald i sektorbytteforholdet været på omkring 2 procent. Modsvarende har dansk landbrug i samme periode været i stand til at øge totalfaktorproduktiviteten med i gennemsnit 2 procent pr. år og har altså med andre ord formået at kompensere for det forringede bytteforhold ved at strukturtilpasse produktionen (Andersen et al., 2011).

Siden 2000 er det gået dårligere med produktivitetsudviklingen. Udviklingen i totalfaktorproduktiviteten har ikke været stor nok til at kompensere for det faldende sektorbytteforhold. Konsekvensen har været en presset indtjening og forringet konkurrenceevne. Dette forhold ses tydeligt i figur 1, der for perioden 2000-2010 viser den indekserede udvikling for henholdsvis sektorbytteforhold[1], totalfaktorproduktivitet[2] og økonomisk produktivitet[3]. Årsagerne til den træge udvikling i totalfaktorproduktivitet er mange og skal bl.a. findes i en for let adgang til kapital frem til 2008, der har resulteret i investeringer, som ikke altid har gavnet produktiviteten og dermed bundlinjen.

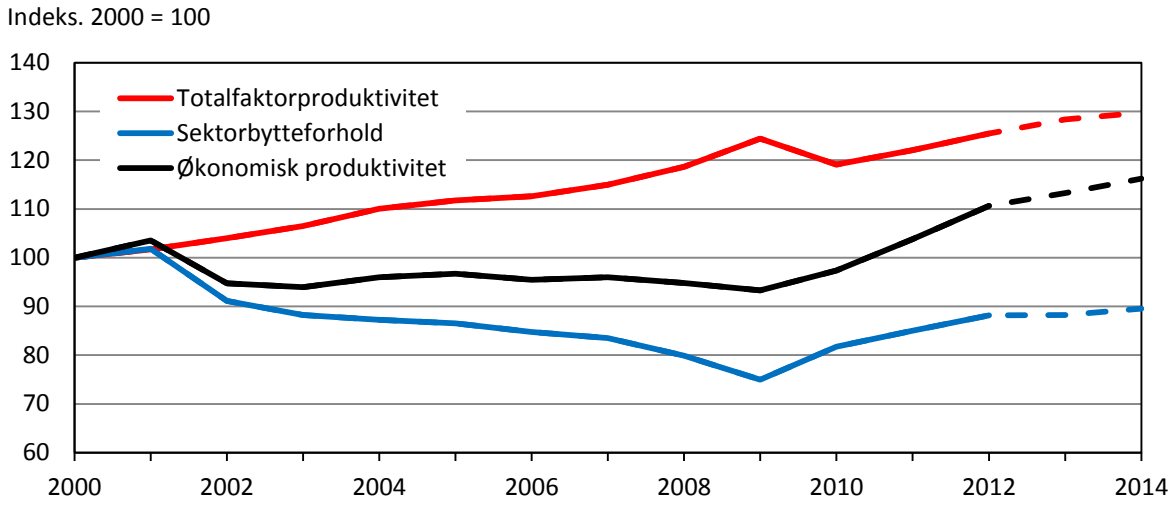

Figur 1. Udviklingen i dansk landbrugs totalproduktivitet, sektorbytteforhold og økonomisk produktivitet, 2000-2014 (2000=100)
Kilde: Andersen (2013b)

Fra 2010 og frem stiger sektorbytteforholdet, samtidig med at totalfaktorproduktiviteten stiger. Det er naturligvis positivt for indtjeningen, men dækker over flere forhold. Forbedringerne i sektorbytteforholdet skyldes høje verdensmarkedspriser på råvaremarkederne. De historiske erfaringer viser, at denne kortsigtede udvikling ikke må forveksles med den langsigtede udvikling. Med hensyn til udviklingen i totalfaktorproduktivitet er de aktuelle stigninger ikke på niveau med den langsigtede udvikling med gennemsnitlige stigninger på 2 procent pr. år. Eksempelvis steg landbrugets totalfaktorproduktivitet med 1,7 procent i 2012. Ud over at være en beskeden stigning dækker tallet over, at der i 2012 var en rekordstor høst i Danmark. Hvis man kontrafaktuelt havde antaget gennemsnitlige høstudbytter, ville den årlige vækst i totalfaktorproduktiviteten have ligget på 0,7 procent. Den forventede stigning i totalfaktorproduktiviteten i 2013 ligger på 2,3 procent, som umiddelbart ligger i den høje ende i et historisk perspektiv. En del af stigningen skal tilskrives et pænt høstresultat i 2013, som ligger over middel. Forventningerne til stigningen i

[1] Sektorbytteforholdet er her defineret som forholdet mellem produktpriserne og prisen på indsatsfaktorer. I modsætning til det traditionelle bytteforhold indgår der således også prisudviklingen på arbejdskraft og investeringsgoder.
[2] Totalfaktorproduktiviteten er her defineret som forholdet mellem det mængdemæssige udtryk for produktionen og det samlede faktorforbrug. Det afviger fra det traditionelle totalfaktorproduktivitetsmål, ved at kapitalinputtet er erstattet af afskrivninger, og udtrykket er dermed uden nettoydelsen fra kapitalindsatsen.
[3] Den økonomiske produktivitet er her defineret som værdien af produktionen i forhold til produktionsomkostningerne. Som sådan udgør den økonomiske produktivitet produktet af sektorbytteforholdet og totalfaktorproduktiviteten. En stigning i den økonomiske produktivitet er udtryk for en øget indtjening ved uændret input, og denne stigning kan være tilvejebragt ved en vækst i totalfaktorproduktiviteten og/eller en forbedring i sektorbytteforholdet.

totalfaktorproduktiviteten i 2014 ligger på omkring 2,0 procent, men må siges at være baseret på nogen usikkerhed.

Siden 2000 er landbrugets bytteforhold kun faldet gennemsnitligt med 1,6 procent pr. år (geometrisk gennemsnit), idet de senere års høje priser på landbrugsprodukter har mindsket nedgangen. På længere sigt vil faldet i sektorbytteforholdet være større. Stigningen i sektorbytteforholdet fra 2010 og frem til 2014 er et resultat af stigende produktpriser og et fald i faktorpriserne. Resultatet af en stigende totalproduktivitet og et stigende sektorbytteforhold har naturligvis været en gunstig udvikling af indtjeningen udtrykt ved den økonomiske produktivitet, der, som det ses i figur 1, har været stigende fra 2001 og frem.

En ting er at konstatere, hvordan forholdene er i Danmark, en anden ting er at se på den danske udvikling sammenlignet med eksempelvis EU-15 og EU-25. Tabel 1 viser udviklingen i sektorbytteforholdet, totalfaktorproduktiviteten og den økonomiske produktivitet i landbruget pr. år i henholdsvis 2000-2009 og 2003-2012.

Tabel 1. Udviklingen i sektorbytteforholdet, totalfaktorproduktiviteten og den økonomiske produktivitet i landbruget, pct. pr. år (geometrisk gns.)

	Sektorbytteforhold		Totalfaktorproduktivitet		Økonomisk produktivitet	
	2000-09*	2003-12*	2000-09*	2003-12*	2000-09*	2003-12*
EU-25	-1,8	-0,7	1,2	0,9	-0,6	0,2
EU-15	-1,5	-0,5	1,0	0,8	-0,6	0,3
Danmark	-2,2	-0,5	1,0	1,3	-1,2	0,8

Anm. Analyseresultaterne for 2000-09 er baseret på en tidligere undersøgelse, jf. Andersen *et al.* (2011).
Kilde: Andersen (2011) og Andersen (2013a)

Hvis vi kigger på perioden 2000-2009, kan det ses, at dansk landbrug har været trængt relativt til både EU-15 og EU-25. Dette gælder både et større fald i sektorbytteforholdet (-2,2) og en svagere vækst i totalfaktorproduktiviteten (1,0). Forklaringerne skal nok findes i generelt højere prisstigninger på landbrugets faktormarkeder i Danmark samt en rimelig let adgang til kapital, der ikke er omsat i produktivitetsfremmende investeringer. Denne udvikling ser ud til at være vendt, hvis vi kigger på perioden fra 2003-2012. Sektorbytteforholdet er faldet mindre (-0,5), og væksten i totalfaktorproduktiviteten er størst (1,3). En af de vigtigste forklaringer er nok de generelle prisfald på landbrugets faktormarkeder i Danmark sammen med en vedholdende dansk landbrugs- og fødevareeksport gennem de økonomiske kriseår.

Sammenfattende må det vurderes, at der, på trods af at der lige nu er forbedringer i landbrugets indtjening, fortsat er store produktivitetsudfordringer i dansk landbrug, som skal løses på relativ kort tid, hvis erhvervet skal tilbage på et historisk niveau. Derudover er det vigtigt, at landmændene individuelt benytter de nuværende stigende indtægter på enten investeringer til fremme af produktiviteten og/eller til at afdrage den mest presserende del af gælden. Ydermere kan vi konstatere, at dansk landbrug relativt set i forhold til EU-15 og EU-25 er kommet fornuftigt ud på bagsiden af den økonomiske krise.

Litteratur

Andersen, Johnny M. (2013a). Dansk jordbrug har styrket indtjeningen i forhold til de øvrige EU-lande. i *Tidsskrift for Landøkonomi*. Nr. 2, 199. årgang, pp. 9-18.

Andersen, Johnny M. (2013b). Jordbrugets indtjening, produktion og faktorforbrug. i *Landbrugets Økonomi 2013*. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi 2013. København. pp. 13-67.

Andersen, Johnny M., Hansen, Jens, Jacobsen, Lars-Bo & Rasmussen, Svend (2011): *Landbrugets og fødevareindustriens produktivitetsudvikling*, Fødevareøkonomisk Institut, Rapport nr. 208. København

Lind, Kim Martin og Henrik Zobbe (2012). *Dansk landbrug og fødevareindustris konkurrenceevne og rammevilkår – sammendrag og konklusioner*. Fødevareøkonomisk Institut. Rapport nr. 210. København.

Regeringen (2014). *Danmark i arbejde – Redegørelse om Vækst og konkurrenceevne 2014*. Regeringen 2014. København.